

generalizarea experienței înaintate în unitățile economice

Gestiunea conservării energiei

CALITATEA ȘI EFICIENȚA SUPERIOARĂ a activității, coordonată esențială a dezvoltării intensive a economiei românești în actualul cincinal, presupun că un atribut indispensabil conservarea energiei — utilizarea acesteia în mod cât mai rațional, cu maximum de randament, eliminând orice sursă de risipă, fie ea de natură tehnologică, organizatorică, gospodărească sau ținând de înseși structura producției și concepția produselor. Acest imperativ rezultă din chiar cifrele planului cincinal, care* prevăd, de pildă, pentru intervalul 1981—1985 o creștere a producției de energie electrică (cu 22,3%) considerabil mai mică decât creșterea producției marfă industriale (cu 44%), a producției globale agricole (cu 24,4—27,4%), a venitului național (cu 41,1%).

La nivelul unităților economice, principalele consumatoare de energie, aceasta implică o optică nouă, ample schimbări pe planul deciziilor și acțiunilor, reconsiderarea aspectelor conservării energiei în sensul trecerii lor pe primul plan, ceea ce impune mutații în cel puțin două direcții :

- elaborarea și implementarea de strategii și politici speciale privind conservarea energiei ;
- perfecționarea sistemului de conducere, a principalelor sale componente, în vederea asigurării unei eficiențe sensibil superioare în conservarea energiei.

Diminuarea drastică a consumurilor energetice devine, astfel, o importantă problemă a autoconducerii și auto-gestiunii.

ELABORAREA DE STRATEGII SPECIALE

Strategiile de conservare a energiei se fundamentează pe următoarele premise: folosirea unor temeinice prognoze tehnice și economice privind producerea și folosirea energiei de către unitatea respectivă; corelarea cu strategiile generale și cele privind conservarea energiei, elaborate la nivelul ramurii și al economiei naționale; abordarea problemei într-o viziune sistemică, corelând-o strins cu ansamblul aspectelor implicate de funcționarea și dezvoltarea eficientă a unităților economice; utilizarea pe scară largă a formelor de muncă colectivă și conducere participativă, conlucrarea permanentă și organizată a specialiștilor cu diferite profile.

Elaborarea propriu-zisă a strategiei implică, în principal, următoarele elemente :

● **determinarea obiectivelor strategice** pe care unitatea economică își propune să le realizeze în domeniul conservării energiei : menținerea la un nivel cât mai redus a costurilor cu energia, fixându-se anumite praguri maxime; diminuarea la minimum rațional a consumului de energie pe unitatea de produs ; diminuarea, pe cât posibil până la

eliminarea, a consumului purtătorilor de energie deficitari pentru economia națională — în primul rind petrolul, stabilindu-se concret structura surselor de energie spre care se va tinde în viitor ; valorificarea cât mai largă a posibilităților locale de obținere a energiei (hidraulică, solară, eoliană ș.a.), prevăzându-se ponderea acestora în totalul consumului energetic al unității ;

● **evaluarea resurselor disponibile sau accesibile** (al căror caracter pronunțat limitativ le face să treacă, de regulă, înaintea opțiunilor strategice), grupate în două categorii : resurse interne unității (baza tehnico-materială, resursele financiare, cele umane, mentalitatea personalului unității, managementul) și resurse externe acesteia (cele tehnico-materiale — felul și cantitățile de combustibili, energie etc. pe care le poate achiziționa, instalațiile de fabricație cu parametri energetici avantațioși pe care și le poate procura ; cele umane și financiare din contextul socio-economic la care conducerea întreprinderii poate apela) ;

● **stabilirea opțiunilor strategice**¹, pe baza unor temeinice analize economice și tehnice, urmărindu-se creșterea gradului de siguranță și de economicitate a realizării obiectivelor strategice ;

● **luarea în considerație, la stabilirea termenelor de realizare a strategiei, a mai multor elemente, în mod cumulativ** : strategia să acopere un orizont suficient de îndelungat — de preferință 5 ani, așa încât programul special elaborat în acest sens să poată fi corelat cu planul cincinal al unității — pentru a permite inițierea și aplicarea unui complex de decizii care să vizeze aspectele de fond ale conservării energiei, într-o viziune pronunțat prospectivă ; pentru fiecare obiectiv și opțiune strategică să se stabilească, în mod precis, perioada de realizare ; termenele pentru conceperea și implementarea componentelor strategiei să fie armonizate având în vedere, în principal, succesiunea logică a mutațiilor antrenate în cadrul unității și restricțiile privind obținerea și utilizarea resurselor necesare ; revizuirea termenelor stabilite inițial — indeosebi a celor intermediare — în funcție de evoluția implementării strategiei, de modificările majore neanticipate ce se manifestă în contextul economic, politic și social în care unitatea își desfășoară activitatea, astfel încât

¹ De pildă: înlocuirea utilajelor mari consumatoare de energie și cu randamente energetice scăzute, cu altele superioare din acest punct de vedere ; modernizarea utilajelor de fabricație și energetice existente ; renunțarea la fabricarea anumitor produse energointensive ; re proiectarea tehnologiilor de fabricație, în sensul diminuării consumurilor de energie pe care le antrenează ; realizarea (achiziționarea) și folosirea de instalații producătoare de energie electrică sau termică ce valorifică resursele locale regenerabile, prin transformarea energiei solare, eoliene, hidrolice etc., ca și de instalații pentru recuperarea energiei termice reziduale ; reorganizarea regimului de lucru în unitate, pentru a diminua costurile cu energia ; introducerea unor regimuri raționale de încălzire în toate spațiile de producție și administrative, izolarea, repararea și întreținerea corespunzătoare a clădirilor pentru diminuarea pierderilor de căldură etc.

să se mențină caracterul realist și mobilizator al strategiei;

● **predeterminarea eficienței.** În acest sens se folosesc: indicatori privind eficiența opțiunilor strategice preconizate și a unității în ansamblul său, din punctul de vedere al implicațiilor economice ale producerii și folosirii energiei necesare (de exemplu: consumul — în unități naturale sau valorice — de energie pentru un produs de bază sau pentru o categorie de produse; ponderea cheltuielilor cu energia la nivel de produs, secție sau unitate, în costurile respective; costul pe unitatea de energie — kWh, tonă de abur — produsă în cadrul întreprinderii etc.); indicatori privind eficiența de ansamblu a unității, în care se reflectă, în final, eficacitatea modificărilor preconizate prin strategia respectivă, firește coroborate cu efectele celorlalte decizii și acțiuni din cadrul unității (beneficii, rentabilitate, producție netă ș.a.).

Subliniem cerința ca toate analizele efectuate să folosească calcule de actualizare (pentru a lua în considerare efectele modificărilor ce survin, din punct de vedere economic, în perioada considerată) și comparații cu alte unități, din țară și de peste hotare, care au rezultate bune în conservarea energiei, astfel încât determinările să fie cât mai realiste și mobilizatoare.

Strategia se elaborează în special la nivel de centrală industrială și de mari întreprinderi, care au asigurate sau își pot asigura premisele necesare (personal pregătit responsabil, bază informațională, resurse financiare și tehnice, competențe decizionale); în întreprinderile mici și mijlocii se va pune accentul pe elaborarea de politici de conservare a energiei, concretizând la specificul lor strategia și politica la nivel de centrală.

Pe baza strategiei se elaborează programele anuale cu caracter operațional, care prevăd detaliat acțiunile de realizat, responsabilii principali, execuția, termenele etc.

Planul sau programul strategic, după ce este analizat și îmbunătățit de către consiliul oamenilor muncii, este supus dezbaterii și aprobării adunării generale a oamenilor muncii.

PERFEȚIONAREA SISTEMULUI DE CONDUCERE

Asigurarea unor sisteme de conducere ale căror caracteristici structurale și funcționale să corespundă cerințelor unei eficiențe ridicate în utilizarea energiei presupune efectuarea, în prealabil, a unui studiu aprofundat pentru identificarea acțiunilor ce trebuie întreprinse². În acest sens apreciem ca necesară cuprinderea, în componentele sistemului de conducere, a unor elemente specifice:

● **structura organizatorică:** prevederea, în regulamentul de organizare și funcționare, a atribuțiilor precise în domeniul conservării energiei, care revin fiecărui compartiment vizat; constituirea — în cadrul comisiei pentru calitatea producției și eficiența economică de pe lângă consiliul oamenilor muncii, sau chiar cu statut de comisie aparte — a unui colectiv pentru conservarea energiei (alături din reprezentanți ai compartimentelor care pot avea cele mai substanțiale contribuții la economisirea energiei, cadre din conducerea unor secții mari consumatoare de

² Această analiză trebuie să cuprindă: localizarea cazurilor de utilizare ineficientă a energiei și de risipă a acesteia, precum și determinarea precisă a pierderilor care se înregistrează pe aceste căi, ceea ce va permite conturarea măsurilor ce trebuie luate pentru a aduce funcționarea componentelor implicate la nivelul normal de eficiență; determinarea cauzelor pentru care anumite mașini, instalații și echipamente funcționează cu parametri energetici necorespunzători (alegere neconformă a nevolilor, întreținere și reparații necorespunzătoare, exploatare deficientă etc.); stabilirea modificărilor necesare a fi operate în diferitele subsisteme energetice din cadrul unității, în vederea dobândirii de către acestea a unei eficiențe energetice sporite; precizarea modului în care modificările respective trebuie realizate, precum și a efectelor directe sau induse pe care modificările operate într-un subsistem le vor avea asupra celorlalte subsisteme ale unității, inclusiv pe planul conducerii unității; identificarea problemelor pe care le vor genera fiecare din acțiunile ce vor trebui întreprinse, pe planul sistemului energetic al unității și al subsistemelor acestuia, pe cel al sistemelor neenergetice, precum și în ce privește conducerea și personalul unității; evaluarea costului fiecărei alternative de acțiune și a perioadei necesare pentru realizarea sa integrală; evaluarea economiei de energie și de cheltuieli realizabilă prin fiecare acțiune întreprinsă.

energie, maștri și muncitori cu experiență), care să efectueze studii și analize, informind periodic conducerea colectivă asupra rezultatelor studiilor aplicate, sesizând eventualele abateri și propunând măsuri corective;

● **sistemul informațional:** reconceperea subsistemelor informaționale aferente principalelor activități mari consumatoare de energie sau generatoare de pierderi energetice, în sensul prevederii unor informații, circuite informaționale, suporturi de vehiculare a informațiilor și proceduri de lucru care să permită identificarea, localizarea și evaluarea tuturor elementelor enumerate mai sus și să conducă, treptat, la sporirea capacității sistemului informațional de a furniza toată gama de informații necesare luării unor decizii rigurose fundamentate (de pildă, pentru stabilirea balanțelor energetice pe fiecare proces important sau instalație complexă mare consumatoare de energie); crearea unui portofoliu de informații privind eficiența utilizării energiei în unități similare din țară și din străinătate; constituirea treptată a unei bănci de date privind conservarea energiei;

● **cadrul de relații (formale și informale):** conștientizarea deplină a fiecărui om al muncii cu privire la acuitatea problemei energetice, la răspunderea pe care o poartă pentru modul în care participă la conservarea energiei, la necesitatea de a căuta permanent soluții superioare din punct de vedere energetic; dezvoltarea relațiilor cu alte unități, în vederea realizării unor transferuri eficiente de experiențe pozitive și schimburi de opinii cu privire la acțiunile întreprinse, eficiența acestora și învățămintele trase; largirea surselor de informații asupra noutăților tehnice și tehnologice înregistrate pe plan național și mondial, prin consultarea institutelor și centrelor de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și proiectare, a oficiilor documentare ș.a.;

● **metodele și tehnicile de conducere:** extinderea folosirii metodei conducerii prin bugete, a metodei timp-oră-mașină (sau a variantei acesteia cost-oră-produție) și altor metode care permit evidențierea costului energiei pe centre de consum și, implicit, localizarea consumurilor energetice nejustificate; utilizarea în domeniul specific a conducerii prin proiecte (pentru conceperea și implementarea, într-o anumită perioadă, a unui ansamblu de soluții tehnologice, organizatorice și economice vizând aspectele esențiale ale conservării energiei), a conducerii prin obiective (fixarea unor obiective colective și individuale pentru reducerea consumurilor energetice și diminuarea până la anulare a pierderilor), a conducerii prin excepții (stabilirea unor baremuri de abateri și eşalonarea pe diferitele niveluri ierarhice a competențelor decizionale privind măsurile corective pentru înlăturarea lor);

● **modalitățile de luare și transmitere a deciziilor:** fundamentarea temeinică a deciziilor privind conservarea energiei, pe baza portofoliului de informații menționat, în vederea stabilirii unor programe concrete de acțiune, într-o strategie unitară, rațional conturată și orientată; introducerea unor tablouri de bord, la nivelul conducerii unității și a secțiilor mari consumatoare de energie, care să conțină informații la zi privind consumurile normate și cele realizate, efectele măsurilor luate, indicatori de eficiență a utilizării energiei.

dr. Corneliu RUSU
dr. Ovidiu NICOLESCU

Metoda de conducere prin sisteme informatice

CADRUL DEMOCRATIC creat și cerințele perfecționării conducerii planificate a economiei naționale fac necesară promovarea largă de noi metode de conducere, prin care să se asigure aplicarea eficientă în practică a conceptelor științei conducerii științifice a societății. Dotarea crescândă a economiei cu tehnică modernă de calcul oferă în acest sens importante facilități adecvate imperativelor dezvoltării.

Conducerea prin sisteme informatice, ca metodă de organizare și conducere, vizează subordonarea proceselor

informaționale, proceselor decizionale, în vederea creșterii calității și eficienței proceselor de execuție. Folosind tehnici și procedee specifice de lucru (modelare, programare, simulare, teletransmise etc.), ea urmează să asigure justificarea efortului făcut în domeniul informaticii, prin efecte utile maxime în desfășurarea activității economico-sociale.

Aplicarea metodei de conducere prin sisteme informatice este favorizată prin existența premiselor organizatorice, informaționale, tehnice și tehnologice specifice.

PREMISE ORGANIZATORICE

În principal, premisele organizatorice, care asigură structurarea elementelor sistemului economic în concordanță cu exigențele conducerii prin sisteme informatice, constau în:

— raționalizarea structurilor organizatorice, astfel încât să reiasă cu claritate: funcțiile sistemului, conținutul și rolul acestora, compartimentele în care ele se realizează, norme și normative de reglementare a exercitării funcțiilor, nivelele organizatorice de delimitare a atribuțiilor, autorității și responsabilităților în îndeplinirea funcțiilor, legăturile dintre nivelele ierarhice care favorizează desfășurarea transformărilor (eficace) din sistem;

— adaptarea regulamentelor de organizare și funcționare la cerințele impuse de noul structură organizatorice, astfel încât la fiecare nivel organizatoric să fie bine delimitate atribuțiile și sarcinile executanților, având în vedere: obiectivele sistemului economic, specializarea în procesul diviziunii muncii, colaborarea între posturi de muncă și nivele organizatorice, autoritatea și responsabilitatea subiecților în luarea deciziilor;

— adoptarea tipului de structură organizatorică, ce corespunde noilor condiții create în funcționarea mecanismului economic. Concentrarea producției, nivelul tehnic superior al desfășurării activității economice, gradul înalt de cooperare și specializare în producție, valorificarea superioară a resurselor naturale fac ca structura funcțională cu „stat-major“ să devină cea mai adecvată. Oficiile și centrele de calcul devin cele mai importante compartimente (unități) de „stat-major“ în elaborarea și fundamentarea deciziilor.

PREMISE INFORMAȚIONALE

Din categoria premiselor informaționale, care asigură cadrul propice funcționării mecanismului economic, fac parte:

— perfecționarea și modernizarea sistemului informațional de ansamblu, în vederea creșterii calității și eficienței informației economice, ca resursă potențială de maximă utilitate în atingerea finalității sistemului. Aceasta presupune: reconsiderarea evidenței tehnico-operative, în sensul raționalizării procedurilor manuale de interfață cu calculatorul; adaptarea tehnicilor contabile la cerințele modelării econometrice a proceselor și fenomenelor economice; utilizarea de procedee și tehnici statistice, care să asigure fundamentarea științifică a tendințelor analitice și globale ce se manifestă în sistem; elaborarea de metodologii privind analiza funcțională și organică a activității economice, relevarea factorilor, cauzelor și a rezervelor potențiale; creșterea calității informației cu caracter previzional ce caracterizează dinamismul și stările viitoare ale sistemului;

— integrarea orizontală și verticală a componentelor informatice existente și proiectarea de noi componente informatice, într-o viziune globală, sistemică. Experiența dobândită în domeniul informaticii și cerințele aplicării metodelor moderne de conducere fac posibilă creșterea performanțelor în exploatarea sistemelor informatice, prin transformarea lor în principalul factor de ordine în unitățile economice.

PREMISE TEHNICE ȘI TEHNOLOGICE

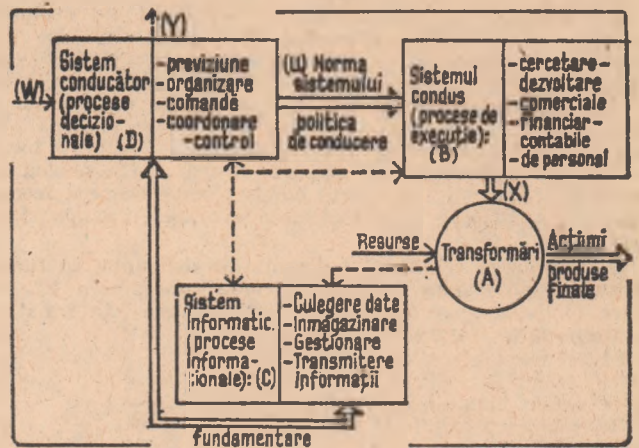
Din punctul de vedere al tehnicii și al tehnologiei, conducerea prin sisteme informatice presupune:

— extinderea mecanizării și automatizării prelucrării datelor, în concordanță cu posibilitățile și necesitățile de funcționare a organismelor economice. Criteriile ce trebuie avute în vedere sînt: asigurarea unor condiții de muncă adecvate creșterii caracterului util al efortului depus, cerințele privind tratarea automată a datelor și de creare a sistemului informatic național, posibilitățile financiare existente, gradul de utilizare a capacității echipamentelor electronice de calcul, randamentul util al acestora, nivelul consumurilor generate etc.;

— corelarea și adaptarea tehnologiei de prelucrare a datelor la tehnologiile de producție, astfel încît colecțiile de date rezultate să devină o imagine fidelă a realității, care să ofere informații complete și relevante asupra desfășurării activităților trecute, prezente și viitoare din sistem.

NORMA SISTEMULUI ȘI POLITICA DE CONDUCERE

Bazată pe realizarea premiselor enunțate, esența conducerii prin sisteme informatice reiese din următoarea schemă de reprezentare:

Prin sistemul Informatic sînt culese și înmagazinate datele privind: baza tehnico-materială, tehnologiile aplicate, relațiile economice cu alte sisteme, forța de muncă utilizată, realizările obținute în desfășurarea activităților. Procedurile de gestionare a datelor și de transmitere a informațiilor asigură fundamentarea procesului decizional în vederea exercitării funcțiilor conducerii. Sistemul conducător determină obiectivele generale și specifice sistemului, exprimate prin indicatori de plan, norme și normative de funcționare a mecanismului economic.

Ansamblul acestor mărimi constituie norma sistemului și exprimă finalitatea sistemului economic în timp și spațiu. Totalitatea regulilor și a sarcinilor, stabilite de sistemul conducător în vederea realizării eficiente a normei, constituie politica de conducere, prin care sistemul este dirijat de la starea inițială (prezentă) spre starea finală (prevăzută prin normă). Politica de conducere este concretizată prin fixarea traiectoriei sistemului, care asigură abateri minime, în timp, de la normă.

Realizarea politicii de conducere se face prin exercitarea funcțiilor sistemului condus. Acțiunile acestuia sînt menite să asigure transformarea resurselor potențiale în produse finale (produse finite, lucrări, servicii), conform politicii de conducere, de îndeplinire eficientă a obiectivelor prestabilite.

Folosind următoarele notații: X — vector de stare (inițială) a elementelor sistemului; A — matrice a proceselor (transformărilor) sistemului; D — matrice a deciziilor sis-

temului conducător (de previziune); u — vector al mărimilor de comandă; B — matrice a comenzilor; W — vector al indicatorilor de plan (rezultați din defalcarea planului național unic); Y — vector al indicatorilor efectivi — funcționarea sistemului economic închis (presupunând că din exterior sînt aplicate mărimile de intrare W , iar reacția se realizează prin Y) este descrisă prin următoarele relații matematice*:

$$\begin{aligned} \dot{X} &= A \cdot X + B \cdot U \\ Y &= C \cdot X \\ u &= D \cdot (W - Y) \end{aligned} \iff \begin{aligned} \dot{X} &= A \cdot X + B \cdot D \cdot (W - Y) = \\ &= A \cdot X + B \cdot D \cdot (W - C \cdot X) \end{aligned}$$

$$\implies \begin{cases} \dot{X} = (A - B \cdot D \cdot C) X + B \cdot D \cdot W \\ Y = C \cdot X \end{cases}$$

Reglarea și autoreglarea funcționării sistemului sînt realizate prin luarea deciziilor (D) astfel încît comportarea sistemului în ansamblu să asigure realizarea normei, conform politicii de conducere. Deciziile sînt afectate de orice modificare a mărimilor de stare.

FUNCȚII ADECVATE ALE SISTEMULUI CONDUCĂTOR

Aplicarea metodei de conducere prin sisteme informatice implică atribuirea de funcții particulare sistemului conducător, cum sînt:

● **elaborarea și fundamentarea traiectoriei de evoluție organică a sistemului economic.** Tendințele analitice de funcționare sînt integrate în tendința generală, avînd în vedere că acumulările cantitative care vizează viitorul determină schimbări calitative. Colecțiile de date, organizate și structurate după criterii multiple, fac posibilă integrarea procedurilor de tratare a datelor, astfel încît politica de conducere să asigure dezvoltarea organică a sistemului economic, în cadrul căreia fiecare element (componentă) contribuie la armonizarea evoluției mecanismului economic;

● **menținerea echilibrului dinamic al sistemului în funcționare.** Cum sistemul economic tinde spre starea Y^* , la orice moment t se pot măsura (prin sistem informatic) abaterile față de starea finală:

$$\frac{dY_i}{dt} = f_i / (Y_1^* - Y_{1j}, (Y_2^* - Y_{2j}), \dots, (Y_n^* - Y_{nj})); j = \overline{1, n}$$

Ecuțiile descriu oscilațiile sistemului analizat în jurul traiectoriei, spațiul stărilor fiind strîns legat de traiectorie;

● **integrarea aplicării metodelor moderne de conducere în cadrul conducerii planificate unitare a economiei naționale.** Definirea și corelarea obiectivelor prin sistem informatic creează condiții propice de aplicare a conducerii prin obiective, în conformitate cu direcțiile fundamentale de dezvoltare, stabilite prin documentele de partid. Prin procedurile de gestionare a datelor este asigurată cunoașterea oportună și operativă a situațiilor de excepție, care presupun intervenția decidenților. În acest mod, sistemele informatice creează posibilitatea aplicării eficiente a metodei de conducere prin excepții. Ponderea însemnată a indicatorilor calitativi și de eficiență în formularea normei sistemului și a politicii de conducere oferă condiții adecvate de aplicare a metodei de conducere prin costuri.

Metoda de conducere prin sisteme informatice, prin funcțiile specifice ce și le propune spre realizare, contribuie în mare măsură la afirmarea autoconducerii și a autogestunii în unitățile economice, la utilizarea eficientă a tehnicii electronice de calcul și a rezultatelor cercetării științifice în perfecționarea și modernizarea sistemului informațional economic.

Dumitru OPREAN
Cluj-Napoca

* Vezi: Constantinescu P., Negoiță C.V.: Sisteme informatice. Metode ale conducerii și sistemului condus. Ed. tehnică, București, 1975.

Un breviar de metode și tehnici de realizare a sistemelor informatice

Colaboratorul nostru Dumitru Oprean, de la Facultatea de matematică din Cluj-Napoca, este autorul lucrării „Metode și tehnici utilizate în realizarea sistemelor informatice”, recent apărută în colecția „Informatici” a Editurii Dacia.

Într-o expunere clară, accesibilă și succintă sînt prezentate — pentru uzul celor ce participă la elaborarea și introducerea de sisteme informatice, dar și pentru alți specialiști cărora le revin sarcini în reorganizarea activităților din unitatea economică sau socială în care urmează să funcționeze un astfel de sistem — modalități de utilizare a metodelor și tehnicilor de lucru (cu exemplificări), potrivit indicațiilor metodologice ale I.C.I., în cadrul fiecărei etape de realizare. Unele dintre aceste metode și tehnici avînd o sferă largă de aplicare în domeniul conducerii și organizării, descrierea lor face ca lucrarea să fie un breviar util inginerilor și economiștilor, conducătorilor colectivi ale unităților.

Astfel, în legătură cu etapa planificării și coordonării sistemelor informatice este recomandată și exemplificată folosirea tehnicii diagramelor Gantt, a metodei drumului critic și metodei PERT. Pentru etapa de elaborare a temei sînt expuse tehnici și metode de analiză a sistemului existent (documentarea, analiza-diagnostic, anchetele, diagramele de flux informațional, evidența economică, analiza activităților, și de studiu al dezvoltării sistemului economic (analiza valorii, determinarea tendinței activităților economice, scenariile). Etapa de elaborare a concepției sistemului informatic este abordată prin prisma metodelor de delimitare a ariei și a legăturilor externe ale sistemului informatic (analiza leșurilor, deținerea aspectelor informaționale pe activități, răspunsul la stimuli, metoda compartimentală, analiza cu ajutorul calculatorului) și a modelării stării și funcționării sistemului (modela de evidență economică, de analiză intrări-leșuri, de gestiune a stocurilor, de calculație și control al costului producției); capitolul relativ la această etapă se referă, de asemenea, la stabilirea necesarului de produse-program, tehnici și metode de terarhizare după criterii multiple (indicele de analogie, metode ELECTRE), aspecte metodologice ale determinării și urmăririi eficienței sistemului informatic (evaluarea cheltuielilor de realizare și exploatare, a efectelor și estimarea eficienței globale).

Încă din activitățile de proiectare tehnică a componentelor sistemului informatic, autorul prezintă: metodologia de codificare a datelor; metode și tehnici de organizare a acestora (fișiere independente, bază de date) și a prelucrărilor; tehnici de control; tehnica tabelelor de decizii (cu intrări limitate, extinse, mixte; închise, deschise). Se fac, de asemenea, referiri detaliate la metodologia de proiectare tehnică a sistemului informatic de calculație a costurilor de producție. (Dealtfel, lucrarea face largi referiri la aspectele teoretice și practice ale conducerii prin costuri). Pentru etapa elaborării programelor sînt indicate metodele lui Warnier (L.C.P.), cea a programării modulare și cea a programării structurale. În sfîrșit, sînt amintite pe scurt metodele specifice etapei de implementare: introducerea imediată, în paralel, pilotată, implementarea în compartimente, soluții mixte.

Capitolul final al lucrării se referă la tendințe în realizarea sistemelor informatice, legate de adaptarea acestora la cerințele creșterii autonomiei microsistemelor (determinată de autoconducere și autogestione), de industrializarea proceselor informaționale, de realizarea unor structuri tip rețea de sisteme informatice interconectate etc., subliniindu-se necesitatea ca la proiectarea, implementarea și funcționarea sistemelor să participe, alături de specialiștii în informatică, și celelalte cadre din diferitele domenii de activitate ale unității.

A. R.

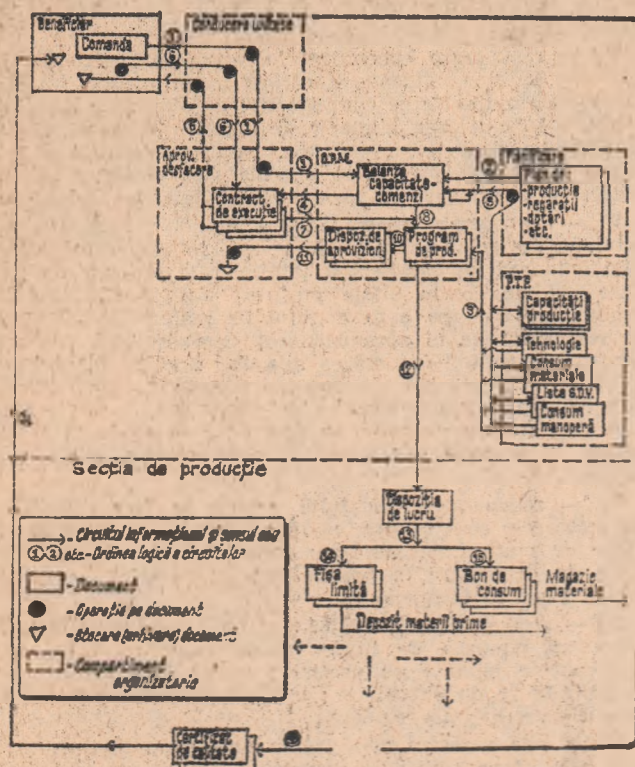
Flux Informațional pentru activitatea de programare, lansare, execuție și urmărire a producției
Metoda priorităților

ÎN CADRUL Ministerului Economiei Forestiere și Materialelor de Construcții au fost elaborate, în concepție unitară, sisteme informaționale model pentru conducere, adecvate unităților din diferitele subramuri.

Prezentăm, în cele ce urmează — ca un exemplu al modului științific în care trebuie abordată realizarea unor astfel de sisteme — partea care se referă la fluxul informațional al activității de programare, lansare, execuție și urmărire a producției, cu aplicație la sectorul fabricației de mobilă.

Pentru facilitarea înțelegerii conceptului acestui nou sistem informațional pentru conducere, inclusiv a schemei grafice prezentate alături (parte din schema fluxului informațional privind activitatea de conducere și efec-

tuare a producției, cerut de noul mecanism economico-financiar) sînt necesare cîteva date privind funcționarea sistemului proiectat.

Astfel, compartimentul în care se efectuează activitatea de aprovizionare-desfacere-depozitare primește, prin conducerea unității, comanda și, eventual, desenele de execuție ale unor produse, înaintate de către beneficiari, în cîte un exemplar. După ce analizează comanda, o înaintează compartimentului însărcinat cu activitatea de programare și lansare a producției — care, împreună cu specialiștii din activitatea tehnologică și de planificare, stabilește dacă ea poate sau nu să fie executată, în funcție de utilajele existente.

Dacă din punct de vedere tehnic se poate executa comanda în întreprindere, compartimentul de producție, avînd în atenție indicatorii de plan (fizici și valorici) și capacitățile de producție (la care se are în vedere și planul de reparații, dotări etc.), efectuează, cu mijloace manuale sau electronice, „Balanța capacitate-comenzi“. Datele de bază ale acestora sînt transmise activității de aprovizionare-desfacere-depozitare, care, după unele analize — ținînd seama de orientările rezultate din marketing — întocmește „Contractul de execuție“ (în trei exemplare), pe care-l prezintă conducerii, pentru analiză și decizie.

După stabilirea deciziei — inclusiv semnarea contractului de către conducere, responsabilul cu această activitate înaintează două exemplare din document, beneficiarului intern care a făcut comanda.

Beneficiarul analizează datele din contract și, dacă ele se încadrează în condițiile necesare realizării sarcinilor de producție pe care le are, semnează contractul, iar dacă nu, poate comunica producătorului cauzele neacceptării proiectului de contract. În fluxul proiectat pentru această sub-activitate nu s-a putut stabili cu precizie numărul de trimiteri reciproce ale datelor, deoarece, din diferite cauze, fie că această acțiune se poate finaliza în primul circuit al informațiilor (realizarea înțelegerii în prima acțiune), fie că — după un interval mare de timp, cu un consum important de energie (culegere de date, calcule, circuite

informaționale, deplasări, ședințe etc.) — se ajunge la decizia de a se scoate din plan sarcina respectivă.

În marea majoritate a cazurilor, beneficiarul analizează prevederile proiectului de contract (în special termenele propuse) și, dacă datele corespund nevoilor sale, semnează contractul — care devine definitiv — și înapoiază producătorului unul din cele două exemplare primite.

Compartimentul de organizarea producției-programare, pe baza contractelor definitive existente în întreprindere și a balanței „Capacitate-comenzi“, întocmește „Programul de producție“, utilizînd metode moderne. (În industria lemnului s-a proiectat — și se folosește în unele unități — metoda priorităților, cu un larg cîmp de aplicare în majoritatea întreprinderilor economiei noastre naționale). Pe baza programelor de producție se întocmește „Dispoziția de aprovizionare“ (în două exemplare, din care unul este înaintat compartimentului aprovizionare-desfacere-depozitare) și „Dispoziția de lucru“ pentru secțiile de producție. Secțiile, pe baza dispozițiilor de lucru și a programelor de producție, elaborează și lansează „Fia limită“ și „Bonul de consum“, pe care le prezintă depozitelor și magaziiilor, de unde delegații secțiilor de producție ridică materia primă și materialele necesare începerii execuției lucrărilor.

După efectuarea tuturor operațiilor tehnologice și completarea suportilor de informații impuși de fluxul informațional aparținînd activității de producție, se întocmește (de către cel ce are această sarcină prin regulamentul de organizare și funcționare a unității) „Certificatul de calitate“, care, împreună cu unele documente financiar-contabile se înaintează, odată cu produsul, la utilizator (beneficiar).

În cazul utilizării metodei „priorităților“ — care are ca scop, conform condițiilor de bază cerute de noul mecanism economico-financiar, folosirea integrală a mijloacelor de producție, obținerea unei producții cantitativ și calitativ superioare și realizarea unor importante economii — se întrebunțează ca element esențial „prioritatea“, adică se asigură executarea operațiilor-reper în ordinea priorității lor, astfel ca fiecare component al produsului finit să ajungă, în mod normal (fără a aștepta executarea altor reperi din flux) și în ordinea necesară, la locul și în momentul stabilite, pentru asamblarea subansamblelor și a produsului finit.

Prioritatea funcționează potrivit regulii unei absolute discipline tehnologice, după care orice lucrare se repartizează și se execută în ordinea crescătoare a numerelor care o exprimă, numărul cel mai mic avînd prioritate.

Prioritatea este reprezentată printr-un număr care se înscrisă în documentul denumit „Itinerariu“, în dreptul fiecărei operații din fluxul tehnologic al fiecărui reper aflat (sau care va fi lansat) în fabricație.

Pentru prima operație ce se execută la un reper sau subansamblu, prioritatea se calculează prin scăderea ciclului reperului sau al subansamblei, din numărul pe care îl are în calendar ziua în care produsul finit (lotul din produsul comandat) trebuie terminat și predat pentru livrare. Prin această scădere se află numărul zilei (prioritatea) intrării în lucru a reperului. La acest număr se adună succesiv durata fiecărei operații din flux, iar numărul obținut pentru fiecare operație reprezintă prioritatea ei.

De exemplu, calculul priorității primei operații la un lot de 200 bucăți din reperul „cercevea interioară stînga“, care trebuie livrat pe data de 25 aprilie, se efectuează în felul următor: din numărul de zile de la începutul anului pînă în ziua de 25 aprilie (115) se scade numărul de zile necesare efectuării tuturor operațiilor pentru acest lot-reper (115-3,37=111,63). Numărul 111,63 reprezintă prioritatea și indică ziua de 21 aprilie, dată la care trebuie să înceapă executarea primei operații-reper, adică data la care trebuie să intre în lucru lotul respectiv.

Prioritatea pentru operațiile următoare, la acest lot, se calculează însumîndu-se succesiv durata fiecărei operații-lot. Aceste date (priorități) se înscriu în itinerariul care însoțește lotul. Itinerariile se depun din timp la locul de

muncă unde urmează să se efectueze prima operație-reper, înscrisă în itinerariu. La fiecare loc de muncă, reperatele sunt introduse în lucru în ordinea crescătoare a numerelor care reprezintă prioritatea fiecăruia, adică reperul (lotul) cu numărul cel mai mic intră primul în lucru.

Pentru a utiliza această metodă de programare, lansare și urmărire a producției, deci pentru a calcula prioritățile, este necesar să se calculeze mai întâi „ciclul de fabricație al lotului-reper”, adică durata cumulată a trecerii lotului prin operațiile succesive, stabilite în documentația tehnologică. Cumularea se face conform sistemului numărării inverse (timpul zero fiind data predării produselor finite) pe ansamblul produsului finit. La timpul de montaj general se adaugă timpul prevăzut pentru subsansamble și cel prevăzut pentru operații-reper.

Ciclul de fabricație, astfel calculat, se înscrie în „gama de operații”.

Gama de operații și ciclul de fabricație se întocmesc folosind schema fluxului tehnologic.

P. A.

Fundamentarea științifică a deciziilor C. O. M.

Evaluarea consecințelor — control indispensabil al viabilității și eficienței soluțiilor adoptate

AFIRMAREA în practică a principiilor muncii și conducerii colective, necesitatea adoptării unor decizii fundamentate — probleme asupra cărora s-a insistat la cel de-al II-lea Congres al consiliilor oamenilor muncii — impun realizarea unui climat propice dezbaterilor, punerea în valoare a potențialului de gândire și acțiune al tuturor membrilor consiliului, atragerea colectivelor de specialiști, a comisiilor pe domenii la elaborarea, în mai multe variante, a soluțiilor de rezolvare, consultarea sistematică a colectivelor din secții și ateliere.

Studiul de caz pe care-l prezentăm în cele ce urmează confirmă, pe de o parte, eficacitatea unui astfel de stil de muncă al C.O.M., iar pe de altă parte, necesitatea ca antrenarea la actul decizional să fie însoțită de aplicarea unor metode științifice de optimizare a deciziei în raport cu obiectivele urmărite.

PUNEREA PROBLEMEI ȘI ORGANIZAREA REZOLVĂRII

La o întreprindere constructoare de mașini din județul Brașov, care utilizează în procesul de producție metale și pietre prețioase, consiliul oamenilor muncii a analizat modul în care sunt gestionate și folosite aceste valori de importanță deosebită pentru economia națională. Constatând existența unor deficiențe, organul de conducere colectivă a stabilit un ansamblu de măsuri menite să reducă substanțial consumurile de metale și pietre prețioase folosite în procesele de producție. Totodată, s-a hotărât să se perfecționeze sistemul de organizare a evidenței circulației, colectării, păstrării și gestionării produselor ce înglobează aliaje de metale prețioase, desemnându-se un colectiv care să studieze și propună variante de soluții. Colectivul de pregătire a deciziei a antrenat în activitatea sa membri ai comisiilor pe domenii, cadre de conducere de la nivelul secțiilor și atelierelor, oameni ai muncii care utilizează produsele respective.

VARIANTE, CRITERII DE APRECIERE, OPȚIUNE

În urma sistematizării informațiilor culese și a diferitelor puncte de vedere emise, au fost stabilite trei variante posibile:

V₁ — recuperare descentralizată a aliajelor din metale prețioase. Evidența și recuperarea se fac în fiecare sector de activitate al întreprinderii, în care sunt folosite produse și materiale ce conțin asemenea valori. Aliajele sunt apoi strinse la depozitul central și expediate prelucrătorului autorizat;

V₂ — recuperare centralizată a aliajelor prețioase. Pe cartotece se ține evidența intrărilor în și ieșirilor din gestiune ale produselor ce conțin astfel de aliaje, pe locuri de folosire. Recuperarea aliajelor din produsele uzate se face într-un laborator (care efectuează și decontarea), fără a fi extrase metalele prețioase; aliajele sunt cîntărite și ambalate în pungi care se expediază, sigilate, la prelucrător;

V₃ — recuperare centralizată a aliajelor prețioase. Un referent, special desemnat de la serviciul de aprovizionare ține evidența pe cartotece a intrărilor și ieșirilor de produse noi, ce conțin aliaje prețioase. Eliberarea acestor produse se face pe baza bonului de material (contravizat de referentul de la aprovizionare), care certifică predarea produsului uzat. Recuperarea aliajului are loc în atelierul de bobinaj al secției mecano-energetice. Ulterior, aliajele sunt trimise la prelucrătorul specializat.

Pentru fiecare variantă au fost puse în evidență implicațiile ei pozitive sau negative, sistematizate după cum urmează:

V₁ — recuperarea metalului prețios se face diferențiat pe sectoarele care folosesc aliajele; este necesar un număr mare de cîntare de precizie; trebuie create condiții speciale de depozitare în fiecare sector; aliajul parcurge trasee lungi în întreprindere;

V₂ — recuperarea centralizată și cu procedee unitare diminuează riscurile de irrosire și sustragere; sunt necesare puține balanțe de precizie; există deja condiții corespunzătoare de depozitare; aliajele prețioase parcurg un traseu scurt în întreprindere;

V₃ — este necesară organizarea unei formații de muncitori care să se ocupe de recuperare și demontare în atelierul de bobinaj; trebuie procurate utilaje și aparate noi pentru dotarea acestora; se impune crearea de condiții sigure de depozitare în atelierul de bobinaj (cele actuale nefiind corespunzătoare); aliajele parcurg un traseu scurt în întreprindere.

Ținînd seama de aceste implicații, colectivul de pregătire a deciziei s-a oprit la trei variabile (criterii) cu ajutorul cărora a luat în calcul consecințele fiecărei variante (vezi Tabelul nr. 1).

Tabelul nr. 1

Variabile (criterii)	Variante		
	V ₁	V ₂	V ₃
V ₁ - Incadrarea în prevederile Decretului nr. 24/1978 și ale normelor B.N. R.S. România	Nu se respectă	Se respectă	Se respectă
V ₂ - Fonduri de investiții necesare pentru:	- 24 balanțe	-	- 3 balanțe
	- 26 depozite	-	- 1 dep. centr.
V ₃ - Numărul de oameni implicați în manevrarea aliajului prețios	30	2	2

Biroul executiv al C.O.M., analizînd aceste elemente, a exclus varianta V₁, care nu respecta prevederile normative și a supus atenției C.O.M. celelalte două variante. Organul de conducere colectivă s-a orientat asupra variantei V₂ — care presupune cheltuieli reduse de aplicare — și a stabilit fluxul tehnologic și organizatoric al produselor ce conțin metale prețioase. De asemenea, au fost determinate atribuțiile și responsabilitățile ce revin sectoarelor de activitate, cadrelor de conducere, tuturor celor ce folosesc, manipulează și gestionează aceste produse.

Ca urmare a aplicării acestei decizii a C.O.M., în anul 1980 au fost recuperate în întreprindere 27 kg de metale prețioase, față de numai 4 kg în anul 1979.

ANALIZA CRITICĂ A PROCESULUI DECIZIONAL

Deși opțiunea C.O.M. este justificată, V_2 impunându-se prin cea mai mare economie de resurse la aceleași rezultate scontate, ne propunem să facem o analiză a procesului decizional prin prisma elementelor de teoria deciziei, evidențind astfel o metodologie de lucru valabilă și pentru alte probleme de conducere.

● **Definirea problemei nu a fost destul de clară**, deoarece au fost presupuse ca subînțelese unele aspecte neformulate explicit. Propunem următoarea formulare: elaborarea și aplicarea unui sistem de evidență, circulație, colectare, depozitare, recuperare și gestionare a aliajelor de metale prețioase conținute în toate materiile prime, materialele de bază și auxiliare, piesele de schimb, instrumentele, aparatele, alte obiecte de inventar existente sau care intră în întreprindere, sistem care să asigure respectarea prevederilor normative în acest domeniu (Decretul nr. 244/1978 și instrucțiunile B.N.R.S.R.) și recuperarea cât mai completă a metalelor prețioase. O astfel de definire precizează scopul urmărit de acțiunea proiectată (recuperarea metalului prețios), limitele impuse acțiunii (cadru normativ) și conținutul acesteia (descrie în totalitatea sa). În ipoteza că s-ar fi pornit de la această formulare, V_1 nici nu mai putea fi luată în considerare, întrucât depășea limitele impuse.

● **Căutarea variantelor s-a bazat pe o investigație largă în rindul oamenilor implicați**, pe adunarea unor informații bogate de către colectivul desemnat. Totuși, etapa ar fi putut deveni mai productivă dacă acest colectiv ar fi folosit, în final, metode ordonate de stimulare a creativității, pentru multiplicarea soluțiilor sugerate de cei investigați. Ne gândim, de pildă, la metoda listei de atribute, specifică problemelor ce au deja o soluție cunoscută. Iată o scurtă prezentare a ei:

— descrierea detaliată a soluției existente, cu elementele ei pozitive și negative;

— stabilirea atributelor soluției — părți componente esențiale, caracteristici etc. (modul de evidență a intrărilor în întreprindere ale bunurilor ce conțin metale prețioase; modul de eliberare a acestor bunuri către secții și servicii; unde, cine și cum asigură o privire de ansamblu asupra circulației lor; evidența, gestionarea și urmărirea utilizării în secții și servicii; modul de predare, decontare și înregistrare a bunurilor uzate; locul de colectare a acestora; modul de verificare și consemnare a cantității și calității aliajelor prețioase din bunurile uzate; locul, frecvența și urmărirea demontării acestora; evidența comparativă a cantității și calității aliajelor prețioase recuperate; depozitarea și gestiunea lor; frecvența expedițiilor de aliaje de către întreprindere și modul de decontare a acestora; modul de verificare generală a acțiunii, de întreprindere operativă, de prevenire a eventualelor abateri). Fiecare atribut se precizează pentru soluția existentă;

— căutarea schimbărilor posibile la fiecare atribut în parte. Analizându-se atribut cu atribut, fără a se ține seama de restricții și limite, se încearcă să se imagineze și alte posibilități de existență a lui. Este important să se înlăture imaginea de ansamblu a soluției (prin „sparșerea”, „concasarea” acesteia) și să se depășească rețetele de gândire formate în legătură cu problema. Pentru aceasta este nevoie să se abordeze fiecare atribut ca o problemă desine-stătătoare, ce nu are nimic de-a face cu problema generală. (De exemplu, atributul „locul de colectare a bunurilor uzate”, poate fi abordat astfel: la laboratorul existent; în secții; la atelierul de bobinaj; la depozitul central al întreprinderii; la baza de aprovizionare; la întreprinderea autorizată; la metrologie; la un depozit special etc.). În această fază se admit și idei aparent neverosimile, deoarece pot declanșa idei valabile;

— trierea schimbărilor. În funcție de limitele impuse (prevederile normative), de scopul propus și de alte criterii evidente (securitatea aliajelor prețioase, posibilități de sustragere etc.), se elimină acele schimbări care nu pot fi acceptate. (De exemplu: colectarea în secții a bunurilor uzate nu oferă condiții de securitate; colectarea la între-

prinderea autorizată presupune transporturi inutile de ansamble mari etc.). Trierea trebuie amânată până după căutarea schimbărilor, pentru a nu bloca gândirea asupra unui singur aspect al problemei și a nu frâna exprimarea creativității;

— construirea unor soluții complete. Prin combinarea multiplă a schimbărilor atributelor se reconstituie soluții (variante) complete, inedite, diferite de cea inițială. Fiecare variantă este descrisă prin precizarea tuturor atributelor. Deoarece apar extrem de multe posibilități de combinare, se rețin numai soluțiile ce oferă avantaje cât mai mari și dezavantaje cât mai mici. Este rațional să ne oprim la un număr accesibil de variante, să zicem 4—8 soluții, pentru a nu face greoaie opțiunea ulterioară (un exemplu convingător: dacă la fiecare din cele 12 atribute există câte 2 schimbări admisibile, inclusiv soluția inițială, combinările ce formează variantele complete sînt într-un număr total de 2^{12} , adică 4096).

● **Variantele alese pentru problema în cauză nu descriu nici toate implicațiile de la care s-a plecat, nici scopul urmărit**, fiind relativ puține și oarecum colaterale. Considerăm că procesul decizional ar fi fost mai corect dacă s-ar fi luat în discuție variabilele: W_1 — durata medie a procesului de recuperare a aliajelor prețioase, din momentul în care bunul uzat nu mai este folosit în secții și servicii și pînă cînd aliajul este expedit spre întreprinderea autorizată (unități de timp sau exprimare calitativă); W_2 — riscul de sustragere, risipire, degradare etc. a aliajului prețios din bunurile noi sau uzate (exprimare calitativă); W_3 — stimularea utilizării intensive a bunurilor ce conțin aliaje prețioase (exprimare calitativă); W_4 — cheltuielile globale cu introducerea sistemului general de recuperare a aliajelor prețioase (unități valorice); W_5 — persoanele ce manipulează aliajele prețioase (număr); W_6 — posibilitățile de control operativ al acțiunii (exprimare calitativă); W_7 — posibilitățile de planificare a acțiunii de recuperare (exprimare calitativă); W_8 — durata intrării în funcțiune a sistemului propus (unități de timp).

Respectarea prevederilor normative fiind utilizată drept criteriu de triere în căutarea soluțiilor, nu mai are sens să figureze ca variabilă.

● La problema în cauză, cu variabilele luate în discuție, V_2 se impunea evident ca mai bună. Totuși ar fi fost mai convingătoare o abordare sistematică, cu ajutorul unei metode raționale de luare a deciziei.

LUAREA DECIZIEI CU AJUTORUL UNEI METODE RAȚIONALE

VOM MENȚINE, din cele prezentate pînă acum, rezultatele etapelor decizionale; a) definirea problemei; b) colectarea și analiza informațiilor; c) elaborarea variantelor de acțiune (V_2 și V_3 din procesul decizional al biroului executiv al C.O.M.); d) stabilirea variabilelor ($W_1, W_2, \dots, W_8$ din propunerile noastre).

Continuăm aplicarea metodei de luare a deciziei cu etapele:

— precizarea consecințelor variantelor (vezi Tabelul nr. 2, ale cărui date sînt aproximative și nu corespund situației reale decît ca tendință generală).

Tabelul nr. 2

V a r i a b i l e	V_2	V_3	Sens ^x
W_1 - Durata de recuperare (zile)	45	20	d
W_2 - Risc: sustragere, risipire etc. mic	mic	mic	d
W_3 - Stimularea utilizării intensive mare	mare	mare	c
W_4 - Cheltuieli globale (mii lei)	20	200	d
W_5 - Nr. pers. ce manipulează aliaje	16	8	d
W_6 - Posibilit. de control operativ	mare	mare	c
W_7 - Posibilități de planificare	mare	mare	c
W_8 - Durata intrării în funcțiune a sistemului (luni)	0	3	d

^x Sens favorabil: d = descrescător; c = crescător

Observăm că W_2, W_3, W_7 își pierd relevanța în problema noastră, deoarece consecințele celor două variante sînt identice. Rămîn de analizat numai 5 variabile, care au consecințe distincte;

— stabilirea consecințelor limită. La fiecare variabilă (inclusiv la cele 3 nepertinente) stabilim limitele peste/sub care soluțiile sînt de neadmis din punctul de vedere al necesităților, posibilităților și restricțiilor impuse: $C_1 =$ maximum 60 de zile; $C_2 =$ maximum risc mic; $C_3 =$ minimum stimulare medie; $C_4 =$ maximum 500 mii lei; $C_5 =$ maximum 20 persoane; $C_6 =$ minimum medii; $C_7 =$ minimum medii; $C_8 =$ maximum 6 luni. Aceste valori corespund unei utilități nule, fixînd originea scalelor de utilitate. Stabilirea lor trebuie să se facă în colectiv, dezbătîndu-se implicațiile efective ale consecințelor în contextul necesității/posibilității. Constatăm că cele două variante respectă aceste limite și, deci, sînt amîndouă acceptabile;

— compararea consecințelor maxime. Pentru fiecare variabilă se reține consecința cea mai favorabilă, indiferent cărei variante îi aparține. Lucrăm numai cu variabilele pertinente. Rezultă: C_1 max. = 20 zile durata recuperării, U_1 max. = 1,0; C_2 max. = 20 mii lei cheltuieli totale, U_2 max. = 0,2; C_3 max. = 8 persoane ce manipulează, U_3 max. = 0,6; C_4 max. = posibilități foarte mari de control, U_4 max. = 0,9; C_5 max. = zero luni intrare în funcțiune, U_5 max. = 0,5. Comparîndu-le între ele, s-au stabilit utilitățile corespunzătoare, prin notarea pe ecartul 0,0—1,0, în funcție de implicațiile efective. Și aici apare evidentă utilitatea deosebită a gîndirii colective, pentru evaluarea consecințelor din mai multe unghiuri de vedere;

— determinarea utilităților consecințelor. Folosind interpolarea liniară și cele două utilități precizate, se calculează

ză utilitățile, în modul următor: se consideră a — mărimea consecinței extreme pentru care s-a apreciat o utilitate minimă; b — mărimea consecinței extreme pentru care s-a apreciat o utilitate maximă; c — mărimea consecinței intermediare pentru care se dorește determinarea utilității. La sens favorabil crescător, utilitățile sînt egale cu raportul dintre (c — a) și (b — a); la sens favorabil descrescător — cu raportul dintre (a — c) și (a — b).

În locul consecințelor se pot trece utilități, comparabile între ele (Tabelul nr. 3). Însușind utilitățile la fiecare variantă, determinăm utilitatea globală a acesteia, în funcție de care se face opțiunea. În problema analizată, varianta V_3 — avînd utilitatea globală mai mare decît a V_2 — este cea optimă. (Diferența față de opțiunea reală a C.O.M. provine din luarea în considerație și a altor implicații — durata de recuperare a aliajului, riscul de risipire etc. — introduse ca variabile).

Tabelul nr. 3

Variabile	V_2	V_3
V_1	0,38	1,00
V_2	0,20	0,13
V_3	0,20	0,60
V_4	0,45	0,90
V_5	0,20	0,25
$S.U.$	1,73	2,88
Suma utilităților		

În concluzie, recomandăm folosirea unor metode de luare a deciziei care să asigure pătrunderea în esența problemei, să oblige decidenții să privească multilateral situația de conducere în care se află.

Mircea CALOȚĂ
Cristea IONIȚĂ

Școala interjudețeană de partid Brașov

DE PESTE HOTARE

Informaliza: ea pregătirii și urmăririi producției

Industria franceză manifestă preocupări tot mai susținute pentru utilizarea tehnicii moderne de calcul în programarea, lansarea și urmărirea producției, mizînd pe avantajele ce se pot obține pe această cale sub raportul operativității și al eficienței economice. Iată două exemple elocvente.

● AUTOGAM este denumirea unui sistem de pregătire a producției asistată de calculator, bazat pe programe modulare adaptabile la condițiile diferitelor întreprinderi, prin intermediul unor fișiere (memorii) în care sînt stocate datele permanente. Programele pot fi grupate pe familii de piese, corespunzător principiilor tehnologiei de grup. Prin dialogul operatorului cu calculatorul, exploatînd informațiile de pe discurile memoriei, se obțin pe imprimante date privind diferitele faze de execuție — mașinile și utilajele ce trebuie folosite, condițiile de execuție, timpii de prelucrare etc. Pentru fiecare gamă, sistemul calculează costul în funcție de mărimea seriei și indică gama cea mai economică.

● O întreprindere constructoare de mașini a introdus 70 de terminale care înregistrează direct de la cele 120 de mașini-unelte (unele dintre acestea, mai mici, grupate mai multe la un terminal), pe discuri-diagramă, informațiile privind cantitatea de piese produsă și timpii de oprire, pe cauze (înscrise pe piste distincte) — lipsă de scule, lipsă de operator, schimbarea sculei, alimentare, reglaj, așteptarea reglorului, întreținere, control. Operatorul mașinii-unelte apasă el însuși clapetele terminalului care comandă înregistrarea timpilor de oprire pe cauze, pentru a nu fi făcut răspunzător de întreruperile de care nu e vinovat (reglare, lipsă de material etc.). La sfîrșitul schimbului, cele 70 de discuri sînt descifrate de un codificator și datele sînt prelucrate de un calculator, care editează în mai puțin de 2 ore documentele de urmărire a producției, inclusiv indicatori sintetici: indicele de utilizare a mașinii, procentajul timpului neproductiv.

Pe baza acestor date, șefii de echipă și maistrul fac bilanțul schimbului, comparînd rezultatele obținute cu obiectivele sta-

bilite (gradul de utilizare a mașinilor, timpii limită de oprire, durata diferitelor operații) și intervenind pentru corecțiile — de pildă: repararea sau înlocuirea unei mașini, amenajarea postului de lucru pentru reducerea întreruperilor datorate transportului, modificarea timpului afectat pentru un ciclu etc.

Supercalculator

Modernizarea sistematică și pe etape a construcției economice, aflată în centrul programului de modernizare socialistă a R.P. Chineze, pune un accent deosebit pe utilizarea tehnicii de calcul avansate. În prezent, în țară funcționează peste 1500 de calculatoare, produse de industria electronică proprie; performanțe bune au demonstrat cele 4 modele din seria DIS-20, cu capacitatea între 100 mii și 1 milion de operații pe secundă. Uzina de piese radio nr. 7 din Șanhai a asimilat în fabricație, în ultima perioadă, circuite integrate ultrarapide, care vor permite construcția unui supercalculator capabil să realizeze 20 milioane de operații pe secundă. Progresele tehnologice obținute creează R.P. Chineze, condiții pentru a deveni exportatoare de tehnică de calcul, oferind totodată și software, ca și asistență prin echipe de programatori și specialiști în sisteme.

Tipizare bazată pe modulare

Sistemul Modular 8000, introdus de firma suedeză de echipamente pentru construcții Länden-Alimak, constă din 61 de module tipizate, a căror fabricație în serie mare asigură o productivitate înaltă, economii de metal și alte avantaje la producător. Din aceste module se pot realiza, prin combinare, nu mai puțin de 41272 diferite tipuri de macarale și alte echipamente de ridicat, cu capacități cuprinse între 100 și 600 tm, pentru o gamă largă de utilizări generale și speciale. Un asemenea record al gradului de diversificare prin tipizare se realizează pe o concepție constructivă și mai ales funcțională complet nouă, care ține seama de cea mai avantajoasă repartizare a eforturilor.

Redactor coordonator: Dorin CONSTANTINESCU

conducere

Custodia mărfurilor la furnizor

Alături de expedierea mărfurilor ori de predarea directă către beneficiar a mărfurilor, o altă modalitate de eliberare de obligația de livrare o constituie preluarea mărfurilor în custodie de către furnizor. N.M. nr. 2/1980 (pct. 84) stabilește regula potrivit căreia decontarea produselor neexpediate și lăsate în custodia furnizorului se va efectua numai prin dispoziție de încasare cu factură, care trebuie să fie completată, la rubrica „mențiuni speciale”, cu cuvintele: „custodie la furnizor”. Textul menționat limitează situațiile în care mărfurile pot fi lăsate în custodie la furnizor, stabilind și condițiile în care pot fi constituite. a) Custodia pentru mărfurile destinate consumului industrial sau desfacerii la intern către populație poate fi constituită numai dacă dispoziția de încasare cu factură este însoțită de acordul beneficiarului, dat prin semnarea actului de recepție cantitativă și calitativă. Pentru acele custodii care au ca obiect mărfuri destinate fondului pieței, procesul-verbal de custodie trebuie să aibă și aprobarea direcției de credite din centrala băncii, la cererea ministerului de care aparține beneficiarul. Așadar, în asemenea cazuri, alături de acordul părților din contract se impune avizul organului central al beneficiarului și acordul băncii centrale. b) Custodia pentru materiale disponibile preluate de bazele de aprovizionare de la întreprinderi, pentru a fi admisă — în baza dispoziției de încasare cu factură — trebuie să îndeplinească două condiții. Prima, constă în încheierea de procese verbale de recepționare pentru materialele respective, după care acestea „să fie depozitate, etichetate și evidențiate separat în contabilitate”. Față de importanța și finalitatea urmărită în cazul unor astfel de custodii — valorificare în condiții bune a stocurilor disponibile — lit. d din textul mai sus citat, impune o a doua condiție: „constituirea custodiei trebuie să fie făcută pe bază de contracte de custodie, în care să fie prevăzute clauze cu privire la condițiile de păstrare a materialelor până la valorificarea lor completă, documentele pe baza cărora se vor elibera sau expedia materialele de către custode, precum și alte obligații ce revin părților”. c) Custodia pentru utilajele, mașinile și instalațiile tehnologice destinate investițiilor este admisă sub condiția ca beneficiarul să nu aibă capacitatea de depozitare sau în cazurile în care, deși a solicitat, nu i s-au asigurat mijloacele de transport necesare. Pentru ca dispoziția de încasare cu factură să fie admisă la decontare, furnizorul este obligat să anexeze procesul verbal de recepție cantitativă și calitativă semnat de persoanele autorizate ale beneficiarului, document care trebuie să conțină o mențiune expresă cu privire la acordul părților de

a constitui custodia la furnizor. Pentru produsele din această categorie livrate în avans, față de termenele contractuale, nu se admit constituirea de custodii. Din cele prezentate mai sus rezultă că pentru constituirea de custodii — care sînt, de fapt, contracte de depozit — se cere în toate cazurile efectuarea recepției și încheierea unui proces-verbal prin care să se constate acordul părților de a lăsa mărfurile în păstrarea și conservarea furnizorului, devenit custode. Numai într-un singur caz — materialele preluate de bazele de aprovizionare — se cere ca pe lângă procesul verbal de recepție să se încheie și un contract de custodie sub forma unui înscris unic. Pentru ca în baza acestor documente, care sînt anexe la dispoziția de încasare cu factură, să se poată deconta prețul, este necesară „viza prealabilă a inspectorului, din care să rezulte că produsele sau mărfurile respective fac obiectul unui contract, că există în realitate și că au fost ambalate,

Cititori!

În decada a doua a lunii august

- sînteți în concediu ?
- sînteți la serviciu ?
- sînteți în deplasare ?

Oriunde veți fi, cereți unităților de difuzare a presei lucrarea

Contractele

în
mecanismul
economico-financiar
al întreprinderii

- Raporturile contractuale privind :
livrarea, exportul, importul,
transporturile, conturile bancare,
finanțarea și decontarea
- Sinteză din practica organelor
de arbitraj pe anii 1976—1980

impachetate, etichetate, depozitate în bune condiții și separat de celelalte stocuri ale furnizorului". Același text din N.M. nr. 2/1980 (pct. 81, alin. penultim) prevede că în cazul în care se invocă drept motiv pentru constituirea custodiei lipsa de spațiu de depozitare la beneficiar, furnizorul este obligat să prezinte, odată cu dispoziția de încasare cu factură, și avizul băncii beneficiarului, „din care să rezulte temeinicia motivului invocat, precum și faptul că livrarea se face în cadrul termenului și a condițiilor prevăzute în contract, aviz care trebuie menționat în factură și reținut la banca furnizorului“.

Custodia mărfurilor la beneficiar

În mecanismul de aprovizionare tehnico-materială, în anumite situații, mărfurile provenite din producția internă sau din import sînt predate în custodia beneficiarilor, cărora le revine obligația ca pe măsura folosirii lor să le plătească furnizorilor. De regulă, în cazul unor asemenea aprovizionări, prin contractele de livrare se întocmesc grafice de consum și plăți. Decontarea se face, într-o primă modalitate, prin dispoziție de plată, care se depune la bancă de beneficiar în ziua următoare scoaterii din custodie a mărfurilor sau la alte termene convenite cu furnizorul prin graficele anexate la contract. Dacă modalitatea de decontare creează greutatea părților în identificarea facturilor, în stabilirea prețului etc. N.M. nr. 2/1980 (pct. 49) prevăd că acestea pot conveni ca decontarea să se facă prin dispoziție de încasare cu factură emisă de furnizor, în baza consumului efectiv comunicat de beneficiar (custode), la perioadele stabilite prin graficele anexe la contractul de livrare. Pentru evitarea unor indisciplinări financiare, N.M. nr. 2/1980, prevăd că în cazul în care după expirarea unui termen de 10 zile de la data prevăzută în grafic, sau de la data stabilită pentru comunicarea consumului, beneficiarul nu dispune plata și nici nu a solicitat modificarea graficelor de plată ca urmare a unor consumuri mai mici sau a neconsumărilor de mărfuri în perioada respectivă, furnizorul este în drept să emită dispoziție de încasare cu factură, potrivit prevederilor din graficul anexă la contract. N.M. nr. 2/1980 (pct. 50) prevăd posibilitatea că în cazul în care consumurile de mărfuri aflate în custodie se face cu caracter de frecvență regulată, decontarea să se facă prin dispoziție de plată emisă pe bază de convenții de plăți planificate. O asemenea convenție, care se încheie anual sau pe o altă perioadă, trebuie să cuprindă: felul mărfii; suma ce urmează a se vira periodic; termenele de virare; termenele de întocmire și predare a facturii către beneficiar; perioada la care urmează a se face regularizarea eventualelor diferențe de sume față de livrările (consumurile) efective. Convenția intră în vigoare cu acordul unității bancare la care are furnizorul deschis contul curent.

Al. D.

Concediul pentru îngrijirea copilului bolnav

Codul muncii, în art. 157, prevede dreptul femeilor încadrate în muncă, care au copil în vîrstă de pînă la 3 ani inclusiv la concedii plătite pentru îngrijirea copiilor bolnavi, conform avizului organelor medicale competente.

Pînă la 1 martie 1973 vîrsta limită a copiilor era stabilită la numai doi ani, astfel că prin dispoziția sus-menționată, a Codului muncii, a fost modificat implicit art. 17 din Hotărîrea nr. 880/1965, privind acordarea indemnizațiilor (ajutoarelor) pe linia asigurărilor sociale de stat.

Durata concediilor pentru îngrijirea copilului bolnav a fost stabilită — diferențiat — de Ministerul Sănătății și Consiliul Central al Uniunii Generale a Sindicatelor, — în raport de gravitatea bolii copilului.

Mamele încadrate cu contracte de muncă pe durata determinată au dreptul la indemnizații numai dacă îndeplinesc condițiile de vechime în muncă prevăzute de art. 3, alin. 2 din Hot. nr. 880/1965, respectiv numai dacă au o vechime de cel puțin 4 luni în ultimele 12 luni premergătoare concediului pentru îngrijirea copilului bolnav sau de 10 luni în ultimii doi ani premergători concediului.

Cuantumul indemnizației cuvenite în timpul concediului se stabilește în aceleași cote procentuale din retribuția tarifară lunară de încadrare cu cele prevăzute de art. 5 din hotărîrea sus-menționată — astfel cum a fost modificată prin H.C.M. nr. 1356/1968 — pentru persoanele încadrate în muncă, aflate în concedii medicale.

Trebuie menționat că în art. 6 din hotărîre se prevăd — limitativ — unele cazuri cînd indemnizațiile se acordă din prima zi în cuantumul integral cuvenit.

La aplicarea Hotărîrii nr. 880/1965 — în întrebările și răspunsurile comunicate de U.G.S.R. în legătură cu prevederile Hotărîrii, s-a precizat — în răspunsul la întrebarea 3 a — că în cazul concediilor de maternitate — sarcină, lehozie și îngrijirea copilului bolnav — indemnizațiile nu se reduc pe primele trei zile, acordîndu-se integral din prima zi.

Ulterior s-a adoptat soluția ca numai în cazul concediilor acordate pentru sarcină și lehozie nu se aplică această reducere, indemnizațiile acordate în cazul concediilor pentru îngrijirea copilului bolnav avînd același regim cu cel prevăzut de art. 6 pentru personalul muncitor aflat în concedii pentru incapacitate temporară de muncă.

Această din urmă soluție a fost reexaminată. Această reexaminare a ținut seama de faptul că în art. 6 din Hot. nr. 880/1965 nu se face nici o deosebire în ce privește regimul prevăzut pentru concediile de maternitate și că în art. 13 sînt prevăzute la capitolul „concedii de maternitate“ atît concediul pentru sarcină și lehozie cît și concediul pentru îngrijirea copilului bolnav. În consecință s-a revenit la soluția inițială în sensul că indemnizațiile acordate pentru concediile de îngrijirea copilului bolnav, nu se reduc în primele trei zile, acordîndu-se în cuantumul integral cuvenit.

S. IOAN

financiar

Controlul prealabil asupra plăților

Înainte de modificarea și completarea Legii nr. 9/1972, prin Legea nr. 2/1979, supravegherea temporară asupra efectuării plăților din credite era reglementată prin fostele Norme metodologice B.N.R.S.R. nr. 2/1977 privind efectuarea plăților între unitățile socialiste. Această măsură se institua, potrivit pct. 19 din normele citate, la unitățile care, prin încălcarea disciplinei de plan și financiare, înregistrau importante imobilizări de mijloace circulante în stocuri de materii și materiale și care nu îndeplineau cele stabilite în vederea remedierii situației.

Prin Legea nr. 2/1979, o instituție similară — controlul prealabil asupra plăților — a fost consacrată la nivelul actului normativ superior care este legea.

Potrivit art. 67 din Legea nr. 9/1972, așa cum a fost modificată și completată prin legea citată, în situația unităților economice care au beneficiat de creditele prevăzute la art. 65 și 66 și se mențin totuși în incapacitate de plată pe o perioadă de peste 60 de zile, băncile finanțatoare instituie controlul prealabil asupra plăților întreprinderii, cu dreptul de a refuza efectuarea acelor plăți care încalcă normele privind gospodărirea judicioasă a mijloacelor materiale și bănești, disciplina de plan și financiară și de a introduce instrumente de decontare pentru unitatea respectivă, condiționate de existența prealabilă a disponibilităților de plată.

De asemenea, prin art. 68 și 69 din aceeași lege sînt precizate măsurile care se iau la diferite nivele pentru redresarea economico-financiară a unităților economice care în mod frecvent își imobilizează mijloacele circulante și nu sînt în măsură să ramburseze la scadență creditele.

În ceea ce privește executarea contractelor economice, interesează, în mod deosebit, următoarele dispoziții ale art. 68 citat: „(4) Băncile vor anunța principalii furnizori ai unităților economice în cauză despre situația economico-financiară a acestora, urmînd ca livrările de mărfuri, executările de lucrări și prestările de servicii să se efectueze de către furnizori numai pe baza unor instrumente de decontare bancară prin care să se ateste, în prealabil, existența posibilităților de plată”.

Aceste dispoziții reglementează o situație deosebită de aceea prevăzută de art. 159 din legea menționată care consacră dreptul unităților economice furnizoare, executante sau prestatoare de a pretinde clienților lor, care întîrzie în mod repetat plata și le creează greutăți financiare, să le asigure anticipat sumele necesare efectuării plăților.

În cazul art. 68, condiționarea executării obligațiilor care revin furnizorilor de prezentarea unor anume instrumente de decontare se face din inițiativa băncii, pe cînd, în situația reglementată de art. 159, suspendarea executării se realizează din inițiativa furnizorului, executantului sau prestatorului și numai cu condiția îndeplinirii celor prevăzute în ultimul alineat al acestui articol.

Aplicarea dispozițiilor art. 68(4) și art. 159(2) din Legea nr. 9/1972 conduce la efecte identice: suspendarea exe-

cutării contractelor economice pînă la asigurarea posibilităților de plată necesare achitării contravalorii prestației care constituie obiectul obligației furnizorului, executantului sau prestatorului. Ne aflăm deci, în fața unui impediment legal de executare neimputabil debitorului obligației menționate. În consecință, acest debitor nu poate fi ținut să răspundă pentru neîndeplinirea obligației sale, atîta timp cît neexecutarea se datorează măsurii dispuse de bancă în virtutea art. 68(4) din Legea nr. 9/1972.

În cazul în care, după aplicarea măsurilor prevăzute de art. 65—68 din legea menționată, unitatea nu-și redresează situația economico-financiară, se instituie regimul special de supraveghere economico-financiară a activității unității respective. Pe durata regimului special de supraveghere economico-financiară se instituie — potrivit art. 69(3) — un consiliu de supraveghere economico-financiară a activității unității. Componenta consiliului de supraveghere, precum și durata regimului special de supraveghere economico-financiară, se aprobă prin hotărîre a Consiliului de Miniștri.

În conformitate cu art. 69(6) din aceeași lege, „după instituirea regimului special de supraveghere economico-financiară banca reia creditarea curentă a unității respective pentru desfășurarea activității acesteia, potrivit planului și contractelor”.

Deci, spre deosebire de supravegherea asupra efectuării plăților din credite, reglementată prin pct. 19 din fostele Norme metodologice B.N.R.S.R. nr. 2/1977, regimul special de supraveghere economico-financiară a activității, consacrat prin art. 69 din Legea nr. 9/1972, nu împiedică încasarea de către furnizori a contravalorii produselor livrate în executarea contractelor economice.

I. ICZKOVITS

jurisdicții

Determinarea competenței comisiilor de judecată după criteriul valoric

Criteriul valoric prezintă o importanță deosebită în stabilirea competenței comisiilor de judecată, în raport de atribuțiile instanțelor judecătorești. Într-adevăr, legiuitorul a dat în competența comisiilor de judecată acele litigii de muncă care nu depășesc plafonul valoric de 5000 de lei, peste această valoare fiind atrasă competența instanțelor judecătorești. Litigiile evaluabile în bani și care atrag competența comisiilor de judecată impun unele precizări particulare.

O primă precizare se referă la stabilirea momentului procesual, în funcție de care se determină competența organelor de jurisdicție a muncii. În dreptul procesual civil este consacrat principiul potrivit căruia competența se stabilește prin și din momentul promovării cererii de chemare în judecată. Principalul, o atare soluție urmează a fi luată în considerare și pentru determinarea competenței comisiilor de judecată după criteriul valoric.

În această privință va trebui să ținem seama atât de pretențiile formulate pentru trecut cât și de pretențiile solicitate pentru viitor prin acțiune sau, după caz, prin contestație. O soluție identică a fost promovată de instanța noastră supremă și cu privire la determinarea competenței judecătorești în materia plingerilor împotriva hotărârilor pronunțate de comisiile de judecată (Trib. Suprem, Plen. Dec. de îndrumare nr. 3 din 29 mai 1976, în C.D. 1976, pct. 1, p. 37). *Mutatis mutandis* soluția este aplicabilă și pentru determinarea competenței comisiei de judecată, ea fiind de fapt adoptată și în practica judiciară (Trib. Suprem, secț. civ., Dec. nr. 1020 din 13 iunie 1971, în Repertoriu de practică judiciară în materie civilă a Tribunalului Suprem și a altor instanțe judecătorești pe anii 1969—1975, Editura științifică și enciclopedică, București, 1976, nr. 130, p. 289).

Se ridică însă problema de a cunoaște dacă modificările ulterioare sesizării comisiei de judecată au sau nu vreo influență asupra determinării competenței. Într-adevăr, potrivit art. 132 c. proc. civ., reclamantul sau, după caz, contestatorul, are posibilitatea să-și majoreze sau să-și reducă pretențiile formulate inițial. Majorarea sau diminuarea pretențiilor poate fi făcută în tot cursul judecării, organul de jurisdicție luând act de această împrejurare în încheierea de ședință. Normele procedurale privitoare la competența organelor de jurisdicție a muncii au un caracter imperativ, astfel că modificările ulterioare nu pot fi lipsite, în principiu, de consecințe juridice pe planul determinării atribuțiilor acestor organe. Așa fiind, ori de câte ori persoana încadrată în muncă — care apare cel mai adesea în poziție de reclamant sau contestator — își majorează pretențiile peste plafonul valoric de 5 000 de lei, comisia de judecată urmează să-și decline competența în favoarea judecătorei, în sens invers, judecătoria va trebui să-și decline competența în favoarea comisiei de judecată, adică ca urmare a reducerii pretențiilor sub plafonul de 5 000 de lei.

O problemă delicată în legătură cu determinarea competenței după criteriul valoric este aceea de a cunoaște ce soluție trebuie să pronunțe comisia de judecată atunci când partea interesată nu-și modifică pretențiile, dacă constată că acțiunea sau contestația este întemeiată pentru o valoare mai mare de 5 000 lei. Evident, exigențele principiului disponibilității procesuale nu permit organului de jurisdicție să acorde mai mult decât ceea ce a solicitat partea interesată prin acțiune sau contestație. Obiectul cererii fiind determinat de parte, urmează ca organul de jurisdicție va reține cauza spre soluționare dacă persoana interesată nu apreciază necesar să-și majoreze pretențiile. Soluția prezentată nu poate fi reținută însă și atunci când judecătoria sesizată cu un litigiu de muncă a cărei valoare, precizată prin acțiune sau contestație, este peste plafonul de 5 000 lei, dacă se apreciază că pretențiile sînt întemeiate pentru o sumă mai mică. Într-o asemenea situație judecătoria va trebui să-și decline competența în favoarea comisiei de judecată. Ne întemeiem această opinie pe caracterul imperativ al normelor de competență. Dacă am adopta soluția contrară, aceasta ar putea conduce la eludarea normelor de ordine publică privitoare la competență, ca urmare a atitudinii unel din părți. Într-adevăr, partea interesată s-ar putea sustrage

de la jurisdicția organului obștesc (comisia de judecată) prin promovarea acțiunii sau a contestației la judecătorie, ca urmare a formulării unor pretenții peste valoarea lor reală. Or, respectarea normelor de ordine publică privitoare la competență nu poate fi lăsată la latitudinea părților. Pe de altă parte, organul de jurisdicție are obligația de a-și verifica propria sa competență luînd toate măsurile ce se impun în această privință.

A doua precizare la care urmează să ne referim vizează situația prejudiciului cauzat prin fapta mai multor persoane. În această privință practica judiciară s-a pronunțat în sensul că un atare litigiu urmează să fie soluționat de comisia de judecată sau de judecătoria, după cum valoarea integrală a obiectului său depășește sau nu suma de 5 000 lei (Trib. Suprem, Plen. Dec. de îndrumare nr. 3 din 29 mai 1976, pct. 5, p. 38; Trib. Suprem, secț. civ., Dec. nr. 1541 din 14 septembrie 1971, în C.D. 1971, p. 176; Trib. Suprem, secț. civ., Dec. nr. 1418 din 13 iunie 1974, în C.D. 1974, p. 233; Trib. Suprem, secț. civ., Dec. nr. 1727 din 2 octombrie 1979, în C.D. 1979, p. 229—230). Așadar, în această situație nu este relevant cuantumul despăgubirilor ce urmează să fie suportate de către o persoană.

În concluzie, dacă valoarea totală a pagubei este sub 5 000 de lei litigiul va fi soluționat de comisia de judecată. Dimpotrivă, dacă valoarea pagubei depășește suma de 5 000 lei, competența de soluționare a litigiului va reveni judecătorei chiar dacă răspunderea ce incumbă unora din persoanele vinovate este sub plafonul valoric menționat. Opinia prezentată se sprijină pe necesitatea judecării împreună a persoanelor care printr-un fapt unic au produs o pagubă unității ...chiar dacă unele urmează să răspundă pentru o pagubă mai mare, iar altele, pentru o pagubă mai mică, în raport de criteriul valoric de așezare a competenței organelor de jurisdicție, deoarece numai în acest mod se poate stabili, printr-o hotărâre opozabilă tuturor, în ce măsură a contribuit fiecare la producerea pagubei și se evită pronunțarea unor soluții contradictorii" (Trib. Suprem, Plen. Dec. de îndrumare nr. 3 din 29 mai 1976, în C.D. 1976, p. 38). Într-adevăr, în cazul faptelor comune ne aflăm în prezența unei răspunderi materiale conjuncte. Or, într-o asemenea împrejurare răspunderea fiecărei persoane se stabilește în funcție de măsura în care a contribuit la producerea faptelor. Acest lucru se poate determina doar prin chemarea tuturor autorilor în proces. În aceste condiții, se va stabili printr-o hotărâre opozabilă tuturor măsura în care au contribuit la producerea pagubei. Cu alte cuvinte, ne aflăm în prezența unei participări procesuale obligatorii.

Rațiunile care stau la baza soluției analizate subzistă și în situația emiterii mai multor decizii de imputare, respectiv pentru fiecare persoană vinovată, deși prejudiciul cauzat este unic (Trib. Suprem, Plen. Dec. de îndrumare nr. 3 din 29 mai 1976, în C.D. 1976, p. 31—32). În practica unor organizații socialiste se procedează la emiteria mai multor decizii de imputare, adică pentru fiecare persoană ce a contribuit la producerea pagubei, fără a se ține seama de caracterul unic al faptelor. Socotim că este necesar să se emită o singură decizie de imputare ori de câte ori prejudiciul a fost cauzat printr-o faptă unică (V.

în acest sens, Trib. Suprem, col. civ., Dec. nr. 691 din 18 iunie 1962, în C.D. 1962, p. 270). În acest fel se evită într-o oarecare măsură posibilitatea sesizării unor organe diferite de jurisdicție de către persoanele în cauză.

În ipoteza în care pagubele cauzate unității sînt rezultatul unor fapte distincte, competența se va stabili în raport cu fiecare din acestea, iar nu în funcție de valoarea totală a obiectului litigiului. Astfel, de pildă, o persoană încadrată în muncă poate contesta mai multe decizii de imputare prin care s-a stabilit răspunderea materială generată de unele fapte distincte. De asemenea, este util să arătăm că în practica judiciară s-a decis că retribuiția încasată nelegal de mai multe persoane nu prezintă caracterul unui fapt unic cauzator de prejudicii, spre a determina astfel organul competent a soluționa contestațiile introduse în raport de totalul sumelor plătite de unitate (Trib. Suprem, secț. civ., Dec. nr. 566 din 31 martie 1976, în C.D. 1976, p. 219).

În fine, o ultimă precizare pe care înțelegem să o facem cu privire la determinarea competenței după criteriul valoric vizează ipoteza litigiilor evaluabile în bani, dar a căror obiect nu poate fi stabilit în momentul sesizării organului de jurisdicție.

Această problemă se ridică în legătură cu acele litigii a căror valoare nu poate fi prestabilită întrucît ele sînt în strînsă legătură cu durata nedeterminată a contractului de muncă. Este de pildă, cazul în care persoana încadrată în muncă solicită organului de jurisdicție să i se recunoască dreptul la o diferență de retribuție mai mică de 5 000 lei, dar pretinde ca aceasta să-i fie plătită și în continuare. În literatura de specialitate s-a exprimat opinia potrivit căreia asemenea litigii urmează să fie soluționate de către judecătoria. Spre a se ajunge la o asemenea concluzie literatura noastră de specialitate s-a întemeiat pe practica mai veche a instanței supreme. Astfel, sub imperiul vechiului cod al muncii, Plenul Tribunalului Suprem a statuat, prin Decizia de îndrumare nr. 9 din 28 iunie 1966, că litigiile la care ne referim intră în competența judecătoriei, deoarece ele sînt în legătură cu durata nedeterminată a contractului de muncă.

Unii autori au formulat rezerve față de soluția promovată în practica judiciară. În ce ne privește opinăm că argumentul reținut de practica judiciară și de literatura de specialitate nu poate justifica, în contextul legislației actuale, soluția anterior menționată. Așa cum am arătat deja, comisile de judecată au plenitudine de jurisdicție în materia litigiilor de muncă. Or, litigiile evaluabile în bani, dar a căror valoare nu poate fi prestabilită, la data promovării contestației sau a acțiunii, nu sînt date în competența altor organe de jurisdicție. Așa fiind, ne exprimăm părerea că aceste litigii urmează să fie soluționate de comisia de judecată, în temeiul dispoziției de principiu consacrate în art. 173, al. 2, lit. c din Codul muncii.

Soluția pe care am adoptat-o este, în opinia noastră, conformă cu îndrumările date de instanța noastră supremă cu privire la unele probleme de jurisdicția muncii. În acest sens, Plenul Tribunalului Suprem, prin Decizia de îndrumare nr. 3/1976, a decis că: „Competența de a soluționa plîngerile împotriva hotărîrilor comisiilor de judecată aparține judecătoriei și în cazul în care, deși obiec-

tul litigiului este evaluabil în bani, totuși cuantumul pretențiilor bănești nu poate fi stabilit de la început, întrucît este în strînsă legătură cu durata nedeterminată a contractului de muncă“. Decizia de îndrumare menționată se referă expres la competența judecătoriei de a soluționa plîngerile împotriva hotărîrilor comisiilor de judecată. În acest fel, Tribunalul Suprem confirmă, implicit, că litigiile la care ne-am referit se soluționează în fond, de către comisile de judecată.

Socotim că aceste succinte considerații asupra competenței comisiilor de judecată pot contribui la corecta determinare a litigiilor de muncă ce sînt date de lege spre soluționare organelor obștești de influențare și jurisdicție, constituite la nivelul diferitelor organizații socialiste.

dr. IOAN LEȘ

dreptul național al statelor

IRELANDA: MAJORAREA TAXEI DE ACCIZA ASUPRA ULEIURILOR MINERALE

Conform deciziei autorităților irlandeze, începînd din luna februarie 1981 taxa de acciză asupra uleiurilor minerale a fost majorată după cum urmează (în paranteze sînt trecute nivelurile anterioare ale taxei):

- 1) uleiuri minerale ușoare: 16,53 lire irlandeze/hl. (13,54);
- 2) alte uleiuri: 10,88 lire irlandeze/hl. (7,89).

ITALIA: REGLEMENTĂRI PRIVIND MARCAREA PRODUSELOR ALIMENTARE

În vederea comercializării pe piața italiană, produsele alimentare trebuie să poarte — pe ambalaj sau pe eticheta aplicată pe acesta, în mod lizibil și în limba italiană — următoarele mențiuni:

- a) denumirea exactă a produsului;
- b) numele sau marca înregistrată și sediul întreprinderii producătoare și al unității care a procedat la condiționarea produsului în vederea comercializării;
- c) lista ingredientelor, cu indicarea acestora în ordine descrescătoare din punctul de vedere al ponderii în compoziția produsului finit; ingredientele trebuie menționate în unități de măsură de greutate sau de volum și precedate de mențiunea „INGREDIENTI“;
- d) lista aditivilor chimici, precedată de mențiunea „CONTENENTE“;
- e) atunci cînd este cazul, pentru produsele aromatizate, mențiunea „AROMI NATURALI“ și/sau „AROMI ARTIFICIALI“, fără obligația de a specifica în mod expres substanțele aromatizante utilizate;
- f) lista coloranților utilizați, precedată de mențiunea „COLORATO CON...“;
- g) greutatea sau volumul net al produsului; pentru produsele prezentate în lichid, este necesar să se indice, suplimentar, și greutatea netă a produsului fără lichidul respectiv;
- h) data fabricației.

Întrebări și răspunsuri

● **MARIA POP, Oradea.** — Din scrisoarea dv rezultă că ați ocupat mai mult de trei ani funcția de inginer șef, fiind retribuit la clasa 29 A de retribuie și cu o indemnizație de conducere de 168 lei lunar. Fiind transferată în interesul serviciului — ca inginer principal — într-o unitate la care nivelele de retribuie pentru funcția de inginer principal sînt prevăzute la clasele 23—31 de retribuie, conform prevederilor Decretului nr. 100/1979 puteți fi încadrată la clasa 29 de retribuie, fără ca această posibilitate să constituie o obligație pentru unitate.

● **ILIE DRAGOMIR, Rimnicu Vilcea.** — Condițiile de studii prevăzute pentru ocuparea funcției de contabil sînt cele prevăzute de Legea nr. 12/1971. Potrivit acestei legi absolvenții fostelor gimnazii comerciale nu pot ocupa funcția de contabil pentru care este prevăzută cerința absolvirii învățămîntului mediu. Personalul care, la aplicarea Legii nr. 12/1971, ocupa — cu respectarea reglementărilor legale — funcția de contabil, a putut și poate ocupa în continuare, în condițiile art. 68 din lege, funcția susmenționată, fără îndeplinirea condițiilor de studii.

● **AUREL STANCU, Afumați, București.** — Fiind absolvent al A.S.E. — cursuri serale, la încadrarea dv. ca economist vi se aplică prevederile art. 35, lit. b din Legea nr. 57/1975. Dacă retribuiția prevăzută pentru al doilea an de activitate vă asigură o creștere a retribuiției cu cel puțin 5% față de aceea avută pînă la absolvire, stabilirea acestei retribuiții corespunde legii. Dacă nu vă asigură această creștere trebuie să fiți încadrat la nivelul de bază al retribuiției prevăzute pentru funcția de economist. În cazul absolvenților învățămîntului superior seral, nu se pune problema stațiurii.

● **VIORICA JARJUCA, Cimpulung Moldovenesc.** — Dni scrisoarea dv. nu rezultă dacă sînteți absolventă a învățămîntului mediu. În caz afirmativ, dacă înainte de transferarea la E.G.C.L. ați avut o activitate de cel puțin 2 ani, conform prevederilor poziției 69 lit. c din anexa nr. 2 din Legea nr. 12/1971, îndepliniți condițiile prevăzute de lege pentru ocuparea funcției de contabil, astfel că retrogradarea este ilegală. Dacă nu îndepliniți aceste condiții unitatea poate ca, în conformitate cu prevederile Decretului nr. 100/1979 să vă mențină retribuiția avută, păstrîndu-vă funcția avută înainte de transferare. Adresați-vă oficiului ju-

ridic din unitate pentru a vă ajuta în rezolvarea situației pentru care există o bază legală.

● **MARIN CODREANU, Ploiești** — În lucrarea „Drepturi și obligații” (legislația muncii de la A la Z) s-a strecurat o eroare tipografică. Alin. 3 al pct. 216 (Retribuiția tarifară majorată pentru munca în condiții grele) trebuie citit: „Retribuiția tarifară majorată se ia în calculul retribuiției medii pentru stabilirea indemnizației cuvenite în timpul concediului de odihnă. De asemenea, se ia în calculul ajutoarelor pentru incapacitate temporară de muncă”.

● **ELENA NEGULESCU, Ploiești** — Potrivit soluției adoptate de Comisia centrală de pensii, care a modificat soluția ce v-a fost comunicată de D.P.O.M.S. Prahova, vechimea în muncă dovedită cu acte sau cu martori cu respectarea reglementărilor legale din perioada reconstituirii și înregistrată ca atare în carnetul de muncă, constituie vechime utilă pentru stabilirea dreptului la pensii. Adresați-vă Oficiului de pensii al județului Prahova și — în cazul unui răspuns nesatisfăcător — Ministerului Muncii — Direcția generală a asigurărilor sociale de stat. Înainte de a vă adresa Ministerului Muncii, solicitați verificarea înregistrării în Carnetul de muncă a perioadei dovedite cu martori. Dacă D.P.M.O.S. Prahova constată că au fost respectate reglementările în vigoare la data reconstituirii, precizați în sesizarea către Ministerul Muncii că s-a constatat de D.P.M.O.S. că reconstituirea a fost făcută conform legii în vigoare la acea dată.

● **AUTOBAZA III LITORAL, Constanța.** — Trecerea temporară a unui șofer de la conducerea unui autovehicul într-o grupă inferioară, nu duce la micșorarea retribuiției. Nota la care vă referiți are în vedere trecerea definitivă (nu cu caracter temporar) a unui șofer de pe un autovehicul dintr-o grupă în altă grupă. În cazurile semnalate de dv. se aplică prevederile art. 67 din Codul muncii.

● **FELICIA HANULESCU, Brașov** — Conform prevederilor Legii nr. 57/1974, personalul din secțiile, atelierele și colectivele de proiectare organizate pe baza normelor unitare de structură stabilite pentru unități economice este retribuit în aceleași condiții ca și personalul din unitatea în care funcționează. Legea nu prevede diferențierea retribuirii în funcție de specialitatea inginerului proiectant. Adresați-vă organelor sindicale și juridice cu cererea de a se reveni asu-

pra Deciziei nr. 12/125/1981 care n-are temei legal. Dacă nu obțineți revenirea, adresați-vă comisiei de judecată.

● **SPITALUL COMUNAL, Rucăr.** — Dacă personalul la care vă referiți este retribuit pe baza rețelei de retribuie prevăzute de Legea nr. 57/1974 care se aplică în unitățile sanitare (anexa IV, poziția 26), atunci el beneficiază de alocație de stat pentru copii în cuantumul pentru mediul urban, indiferent de mediul în care domiciliază. Dacă este retribuit pe baza retribuiției prevăzute în anexa VII — funcții comune pe economie — se acordă alocația în raport de mediul în care locuiește beneficiarul. Sporul pentru munca în timpul nopții nu se include în retribuiția pe baza căreia se acordă alocația. Indemnizațiile de conducere și cele acordate intendentului se iau în considerare. În cazurile semnalate de dv. retribuiția tarifară se calculează prin împărțirea retribuiției tarifare lunare de încadrare la 25,5 zile. În unitățile unde s-a aplicat reducerea cu o zi pe lună a timpului de lucru, împărțirea se face la 24,4 zile.

● **MEDREANA MALIȚA, Aștileu Bihor.** — La data decesului soțului dv. (în anul 1972) au rămas 6 copii. Ulterior, după anul 1977, unii copii au atins vîrsta majoratului. În asemenea cazuri se aplică prevederile alin. 2 al art. 46 din Legea nr. 3/1977 potrivit cărora „cînd unul dintre urmași pierde dreptul la pensie, ceilalți primesc în continuare partea de pensie ce li s-a cuvenit pînă la acea dată”.

● **GEORG ABERTH HANS, Brașov** — Avînd studii medii tehnice și cursul de specializare — de analiză programare a datelor — nu îndepliniți condițiile de studii prevăzute pentru ocuparea funcției de programator cu studii superioare. Derogarea de la condițiile de studii s-a acordat la timpul său, pe baza Hotărîrii nr. 1053/1960, a H.C.M. nr. 914/1968 și a Legii nr. 12/1971 și numai în condițiile expres prevăzute de actele normative susmenționate.

● **EUGEN DUMITRESCU, Pitești.** — Conform prevederilor din Instrucțiunile privind emiterea, gestionarea și circulația bonurilor cu cantități fixe de benzină și motorină aprobate prin Ordinul Ministerului Industriei Chimice nr. 1579/1973, conducătorii auto care nu justifică în 48 de ore de la înapoiere din cursă bonurile primite pentru alimentarea pe parcurs, sînt penalizați cu 0,5% întîrziere pe zi asupra valorii bonurilor. Penalizarea se calculează pe numărul de zile pînă cînd conducătorul auto prezintă gestionarului justificarea tuturor bonurilor consumate sau neconsumate. În cazul în care conducătorul auto a pier-

dut bonurile sau cotoarele b.c.f., conducerea întreprinderii va face cercetările necesare și, în funcție de rezultatul acestora, va lua măsurile ce se impun. Instrucțiunile menționate prevăd că se vor lua măsuri disciplinare sau materiale, după caz.

● **INTREPRINDEREA AGRICOLA DE STAT, Carei** — Stabilirea cuantumului indemnizației de concediu se face conform prevederilor art. 17 din Legea nr. 28 din 27 decembrie 1967, pe baza retribuției medii zilnice pe ultimele 12 luni premergătoare plecării în concediu. Prevederile pct. 2 alin. 2 din anexa nr. 14 la Decretul nr. 100/1979 se referă la alte situații decât cele privitoare la concediul de odihnă (de pildă, la stabilirea indemnizației de transferare art. 75 din Legea nr. 57/1974).

● **NICOLAE ROȘU, Iași**. — Propunerea dv. de constituire a unui Centru Național de Informare Juridică a fost transmisă Consiliului Legislativ, întrucât acesta este organul competent a o rezolva.

● **ION BUCĂ, Videle**. — Răspunsul la întrebarea dv. se găsește în prevederile art. 7 (alin. 1) din Decretul nr. 248/1977 potrivit cărora alocația de stat pentru copii se acordă, se modifică sau încetează începând din luna următoare celei în care sînt îndeplinite condițiile prevăzute de lege. În luna următoare celei în care un copil a depășit vîrsta în funcție de care se acordă alocația, celorlalți copii li se modifică cuantumul dreptului, în raport cu noile lor ranguri (pentru al doilea, spre pildă, se va acorda alocația prevăzută pentru copilul de rangul întâi etc.).

● **I.A.S. RECAȘ, Timiș** — Sînt considerați mari consumatori de energie electrică acei consumatori care au o putere instalată de 50 kW sau mai mare. Marii consumatori sînt grupați în industriali și neindustriali. Citirea consumului de energie electrică la marii consumatori se face lunar, în prezența delegatului întreprinderii consumatoare, încheindu-se proces-verbal în care se menționează toate locurile de consum și indexele contoarelor de decontare. Procesul-verbal se semnează de delegatul consumatorului și al furnizorului. Temeiul legal este Regulamentul de furnizare și utilizare a energiei electrice, aprobat prin H.C.M. nr. 2763/1968.

În conformitate cu art. 188 pct. 6 din Regulamentul pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice, consumurile de energie electrică ale căminelor de familiiști sau nefamiliiști se plătesc cu prețurile pentru iluminat și utilizări casnice, chiar dacă titularul contractului de furnizare a energiei electrice este o unitate socialistă. Aceasta numai în măsura în care locatarul respectiv suportă integral con-

travaloarea energiei electrice, consumată efectiv, înregistrată de contor sau determinată după sistemul paușal. În caz contrar, consumurile respective se vor plăti cu prețurile pentru iluminat general. Oamenii muncii care locuiesc în blocuri alimentate cu energie electrică din rețeaua furnizorului sînt luați în evidență în calitate de abonați casnici, furnizorul fiind obligat să monteze contoare pentru fiecare apartament și să încheie contract de furnizare a energiei electrice cu fiecare titular al contractului de închiriere în spațiul căruia se află contorul electric. În această situație, relațiile privind furnizarea, utilizarea, citirea, facturarea și încasarea energiei electrice consumate se stabilesc direct între abonat și furnizor.

● **Elena Anton, București; Emil Vătășescu, Ploiești; Octavian Chipăruș, Iași; Doru Stoica, Craiova; Victor Dumitrescu, Vilcea; Marcela Maria Zsurkis, Carei; Constantin Decuseară, Teaca, Bistrița Năsăud; Iuliana Brumă, Huși; Eraclie Vasile, Focșani; Iuliana Racz, Orșova; Șerban Marcu, Călărași; Marcela Brebu, Constanța; Aurel Gavra, Oradea; Rodica Micșa, Brașov; SCPP, Măgurele, Prahova; Școala generală nr. 1, Birlad; SMA, Costești, Medias; Asociația economică intercooperatistă, Horia, Neamț; ITSAlA, Neamț; IAS, Poiana-Turda; IMAIA Botoșani; Șantierul de construcții, Medias; Direcția generală pentru agricultură și industrie alimentară, Baia Mare; Întreprinderea de utilaj chimic, Făgăraș; Întreprinderea vîi și vinului, Iași ȘANTIERUL NAVAL Brălia; ÎNTEPRINDEREA MECANICĂ, Mirșa; CONSILIUL UNIC AGROINDUSTRIAL DE STAT SI COOPERATIST, Berheci, Galați; C.A.P. PECHEA, Galați; Blau Ioan, Timișoara; Petru Bejenaru, Fălticeni ș.a.** — Întrebă dacă se reeditează lucrarea „Legislația muncii de la A la Z”. Lucrarea este epuizată, dar va fi actualizată și integrată într-o lucrare de mari proporții, intitulată „Legislația întreprinderii de la A la Z”, care va fi difuzată abonaților pe anul 1982, în luna ianuarie.

● **SAVA TUDOSA, Suceava** — La acordarea concediilor pentru îngrijirea copiilor bolnavi în vîrstă de pînă la trei ani inclusiv, indemnizația (ajutorul) pe linia asigurărilor sociale se cuvine, din prima zi, în cuantumul integral stabilit (art. 6 și 13 din H.C.M. nr. 880/1965).

● **VIOREL PIRVU, Oravița** — Din scrisoarea dv. rezultă că de la 10 octombrie 1980 ați beneficiat de concediu medical, iar la 1 iunie 1981 ați fost încadrat penslonar de invaliditate de gr. II, desfășindu-vi-se contractul de muncă. În această situație aveți dreptul la compensarea în bani a concediului de odihnă pe anul 1980

(dacă nu ați beneficiat de acest drept pînă la 10 octombrie 1980), precum și de indemnizația de concediu pe anul 1981, pentru cinci luni. În art. 8 din Legea nr. 26/1967 se prevede că nu are dreptul la concediu de odihnă numai personalul care a fost în incapacitate temporară de muncă întregul an calendaristic. Dv. ați avut însă un concediu de 6 luni și 20 de zile.

● **FLORIN HOMOROZEANU, Brașov** — În perioada concediului de maternitate nu se acordă ajutor social, ci o indemnizație (ajutor) pe linia asigurărilor sociale de stat. Cuantumul indemnizației, potrivit art. 15 din H.C.M. nr. 880/1965, astfel cum a fost modificată prin H.C.M. nr. 1356/1968, este de 85% din retribuția tarifară lunară, în cazul persoanelor cu o vechime neîntreruptă în muncă de peste 12 luni, 65% în cazul celor cu o vechime neîntreruptă între 6-12 luni și 50% în cazul celor cu o vechime neîntreruptă mai mică de 6 luni.

● **MARIN PODEANU, Galați** — În art. 12 din Legea nr. 26/1967 se precizează (alin. 5) că pentru personalul reîncadrat și nou încadrat, primul concediu se programează numai după ce s-a realizat o vechime neîntreruptă în muncă de 11 luni. Legea se referă deci la „programare” și nu la nașterea dreptului. Dreptul la concediu de odihnă se naște însă din prima zi de muncă. În cazul relatat de dv., potrivit „Precizărilor” Ministerului Muncii cu nr. 2038/1968, se datorează compensarea în bani a concediului neefectuat, în raport cu timpul lucrat. Legea nr. 26/1967 nu prevede excluderea personalului căruia i s-a desfășurat contractul de muncă, din vîna sa, de la dreptul la compensarea bănească a concediului cuvenit.

● **ROMEO IONESCU, Focșani** — Conform prevederilor Decretului nr. 502/1973 Institutul de marină „Mîrcea cel Bătrîn” este un institut militar de învățămînt superior tehnic. Absolvenții Facultății de electromecanică din cadrul institutului pot fi încadrați, după îndeplinirea activității prevăzute în angajamentul semnat la înscriere, în orice unitate socialistă, într-o funcție tehnică superioară.

● **MARIA LĂZANU, Cluj-Napoca** — Din scrisoarea dv. rezultă că sînteți încadrată de patru ani ca profesor titular la Școala ajutoare din orașul Bistrița. În anul de învățămînt 1980—1981 ați fost detașată — între 1 octombrie 1980 — 31 mai 1981 — la Casa de copii preșcolari din orașul Gherla și la Școala pentru surzi nr. 1 din Cluj-Napoca. Indemnizația de concediu de odihnă urmează să vi se plătească de Școala ajutoare din orașul Bistrița, unitatea unde sînteți titularizată.

**Vă
prezentăm**

ÎNTEPRINDEREA

„LAMINORUL“ DIN BRĂILA

Întreprinderea „Laminorul“ din Brăila, al cărei act de naștere datează din anul 1959, a devenit în scurt timp cunoscută și apreciată atât în țară cât și peste hotare datorită calității tuturor produselor livrate. Astăzi, această importantă unitate economică din țara noastră dispune de un colectiv de laminoriști care își desfășoară activitatea în trei ateliere dotate cu utilaje de performanță internațională, un laborator cu cea mai modernă aparatură, o școală profesională etc.

Produsele realizate la un înalt nivel calitativ sînt apreciate, sollicitate în diferite țări ca: R.F.G., Austria, Egipt, Liban, Siria, Iordania, Nigeria, R.P. Bulgaria și altele, fapt ce a adus întreprinderii un renume de prestigiu.

Întreprinderea „Laminorul“ din Brăila ocupă în economia românească o importanță deosebită. Este unica întreprindere care produce profile speciale ca: POL, PERIDOC, PIȘCOT, CONTRAPIȘCOT, ROMBIC, oțel lat de dimensiuni 12×5 — 35×7 mm, oțel pătrat de 8—14 mm, semirotond, unele dimensiuni de cuie, lanțuri comerciale în dimensiuni $\varnothing$ 2,8—9 mm, unelte agricole, furci, oțel beton cu profil peridoc în dimensiuni de $\varnothing$ 6—8 mm. La Brăila se produc în prezent peste 1460 sortotipodimensiuni care asigură atât populației, cât și unităților economice întreaga gamă sortimentală de lan-

turi, cuie și furci pentru agricultură.

Ținându-se cont de cerințele tot mai mari ale economiei, colectivul de oameni ai muncii de la „Laminorul“ — Brăila se preocupă intens de sporirea capacităților proiectate la trăgătoria de bare cu încă 20 000 tone anual. Prin atingerea capacității proiectate cu trei luni înainte de termen la laminorul de profile mijlocii, întreprinderea va livra în plus economiei naționale 100 000 tone. Noul obiectiv, este dotat în exclusivitate cu utilaje românești fabricate la întreprinderea de utilaj greu „Progresul“ din Brăila, întreprinderea de

mașini grele București, întreprinderea de construcții de mașini Reșița, „Electroputere“ — Craiova și întreprinderea metalurgică Aiud.

În 1980 volumul exportului s-a mărit de 12 ori față de 1979. De asemenea, 70% din producția realizată o reprezintă produsele noi, ponderea revenind oțelurilor aliate.

În cincinalul 1981—1985, la întreprinderea „Laminorul“ din Brăila va avea loc o dezvoltare ce va însuma 900 milioane lei și va consta în: mărirea capacității de laminare pentru rulmenți (laminorul 2); centrala termică de zonă; modernizarea laminorului 1.

Ion VASILESCU

